

**Io. Baptistæ Portæ Neapolitani Magiæ Naturalis Libri
Viginti**

Della Porta, Giambattista

Frankfurt, 1607

Io. Baptistæ Portæ Neapolitani, Magiæ Natvralis Liber Secvndvs, Varia
inter se commisceri docet animalia, vt noua, & vtilia propignantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70772)

quò facilius res, & cōmodius operetur, & quia tenuiores medicamenti partes requirimus, crassioribus reiectis, quæ nostro officium instituto, & sic de alijs operationibus intelligendum est. Hæc nostro operi opportuna & necessaria esse censui.

Si quis autem hæc fufiis exoptabit, Medicorum libros consulat. Sed nunc ab his promoteamus stylum.

IO. BAPTISTÆ
PORTÆ NEAPOLITANI,
MAGIÆ NATVRALIS
LIBER SECVNDVS,

Varia inter se commisceri docet animalia, vt noua, & vtilia progignantur.

PROOEMIUM.

HACTENVS in causis, earumque actionibus, quod primo volumine præcepisse visum est, latius euagati, quam par fuerat: nunc autem quas polliciti sumus sæpè operationes aggredi non intempestiuum videtur, ne percupidam eiusmodi videndi ingenia molestissime detineamus. Quum Magiam naturalium scientiarum apicem, & consummatam facultatem dixerimus, de ea igitur tractaturi, quodcunque summum, nobile, electum, & insigne, quod in latissimis naturalis historis campis pertracta-

rum est, intra huius voluminis septa, concludemus: sed ut id præstare, & perficere possimus, arcana hæc in sua loca redigemus, & ne quid sua classe pulsum sit, scientiarum ordinem sequemur: Eas primum in naturales, & mathematicas diuidemus, & à naturalibus ordiemur, sic enim nos decere conijcimus, ut è simplicioribus, & minus operosis, notioribusq; ad mathematicas exeamur. Ab animalibus igitur primò, mox à plantis, & quasi per gradus ad metalla, & ad alia Nature opera. Summa describemus, siue fontes, vnde rerum scaturigines profluunt, & vna rationes & causas adiungemus, ut industrius, & gnarus rei ex se alia inueniat. Quia dua animalium, & plantarum sunt generationes sponte, & coitu, primò quæ sponte nascuntur dicemus, mox quæ variorum commistū, ut noua animalia, & prioribus seculis inuisa producamus. A putrefactione igitur exordiemur, quod ea principium existat non solum ex varietate simplicium, sed mistorum misculitium noua producendi. Nec omittendum duximus aliqua et si vilia fuerint, quum nulla Nature res sit, quamuis vilissima appareat, in qua admirandum aliquid non habeatur.

De putrefactione, & de vi mira producendi animalia. CAP. I.

DE CERE visum est, ut priusquam à putrefactione noua gigni animalia doceamus, priscorum Philosophorum placita, quæ de ea senserint, percurramus, etsi de ea re nostris in Phytognomonicis loquuti sumus, ne lectoris animus alibi diuertatur libet hic aliqua præfari, ut ex ea non solum imperfecta, sed perfecta quidem animalia gigni videamus.

Por^o

Porphyrius ex terræ visceribus aqua madefactis, & vā Solis in eis intrusa, animalium genera procreari censuit. Idem etiam putavit Archelaus Atheniensis, Anaxagoras Clazomenius, & Euripides eius discipulus. Sed Theophrastus ex Cleodemi sententia existimavit, ex aqua putrescente, & mistura quadam cum terra capessente animalia nasci, & quanto ex turbidioribus, algentioribusque, tanto amplius animalium natura priuari, & constantia. Diodorus, & cum ea non pauci momenti Philosophantes aiunt, animalia omnia ex putrefactione orta esse: nam cœlo, terra, & elementis in mundi primordio in suis locis receptis, terra in multis locis lutosa, & mollis derelicta, à Solis radijs percussa, exiccataque, in superficie tumores quosdam produxit, in quibus particulatim putredines fovebantur, pelliculis quibusdam intactæ, quæ intra se putrem materiam illam continebant, noctuq; roribus humectatæ, ac die Solibus concalescæ, iusto tempore ad maturitatem productæ sunt, contractisque utriculis, omnium animantium genera exclusa sunt, quorum quæ maiorem calorem sortita sunt, aues euaserunt, quæ terram, reptilia, quæ plus aquæ, pisces in mari natantes, & intèr hæc media per terram pedibus ambulantes. Sed quotidie Sole terram calefaciente: non amplius animalia produxit, sed pducta mutuo cōgressu sibi similia produxerunt. Auicenna verò in opere illo, quod de diluuijs condidit, astruere ausus est, post immensas terrarum inundationes humano semine nullo, sed ex rabidis tantum cadaueribus, cœlesti solum præstante influentia, hominem, & cætera animalia generata esse, propterea ad hominis generationem, non sinus, vuluam, aut cæteros locos videri necessarios, vt melius formetur infans. Assertioni argumentum affert, non modo alicubi è terra mures progigni, qui mox per coitum mirè excrescant, verum serpentes ex capillis mulierum præcipuè concipi. Quinetiam de animalibus libro, amicum sibi adstruit fuisse, qui scorpiones mirabili modo procreabat, & à quibus quamplures alij progignerentur, non imperfecti, dissimilesq;, vt nil aliud gignerent. Et si hæc opinio

veritatis nescia sit quodammodo, Auerroes ad imperfectorum animalium generationem sufficere stellas censuit, vt mures, vesperiliones, & talpæ, non perinde homines, aut leones generentur. Et quotidiana nos videmus experientia multa progigni posse animalia è sinu terræ, & è putri materia. Et maiores nostri putantes omnia animalia à terra producta, eam vniuersi matrem nuncuparunt, Græci parum nomen immutantes Dimiteram dixerunt. Ouidius sub Pythonis fabula hanc generationem ex putrefactione elegantissime cecinit:

*Cætera diuersis tellus animalia formis
Sponte sua peperit, postquam vetus humor ab igne
Percauit Solis, coennum q̄, vāq̄ paludes
Innumere aëtu, fecunda q̄, semina rerum
Viuaci nutrita solo, celi matris in aluo,
Creuerunt, faciem q̄, aliquam cepere morando.
Quippe vbi temperiem sumpserit, humor q̄, calor q̄,
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cum q̄ sit ignis aqua pugna, vapor humidus omnes
Res creat, & discors concordia fœtibus apta est.
Ergo vbi diluuiò tellus lutulenta recenti
Solibus athereis, alto q̄, recanduit aëtu,
Edidit innumeras spe. res: partim q̄, figuras
Rettulit antiquas, partim noua monstra creatit. &c.*

*Animalia quadam terrestria, qua ex putrefactione
gignuntur. CAP. II.*

HOC commune cum stirpibus animalia habent, quod alia semine, alia spontè Natura oriuntur, nullo cognationis semine antecedente, quoniam alia humo, aut stirpe putrescente fiunt, vt insecta, alia ex rore, qui frondibus insidet, vt erucæ, alia limo, vt testacea, alia ex animalibus ipsis, excrementisq; partiū gignuntur, vt pediculi. Nos aliqua è maioribus nostris descripta referemus, vt ea plane cognita, ex ijs noua procreare condiscamus. Et initio videamus,

Mures quomodo ex putrefactione generentur.
Iuxta Thebaidem Ægypti, tradit Diodorus, quum Nilus
cessat

cessat inundatio, calefaciente Sole humum ab aqua madefactam, varijs in locis ex terræ hiatu murium oritur multitudo, qua ex re plurimum stupēt homines, quum videant quorundam anteriorem vsq; ad pectus, & priores pedes murium partem animatam moueri, posteriori nondum inchoata, sed informi. Plinius. Deturgente Nilo musculi reperiuntur inchoato opere genitalis aque, terræque, iam parte corporis viuentes, nouissima effigie tantum terrena. Sed Ælianus. Vt in Ægypto pluit perpauculis guttis, mures nasci solent, qui longè, lateque in aruis vagantes maxima calamitate mesles grassantes, eas succindunt, & manipulorū aceruos vastant. Itemque in Ponto euenit: sic multorum supplicationibus Deo factis auertuntur. Idem Macrobius, & Auicenna mures ex imbre ortos per coitum mirè excrescere dicit. Et ex putri materia, quæ in nauibus reperitur, copiosissimè mures produci, eosq; cocundo alios generare. Aristoteles mirum percepit ortum redundantis agrestis murium generis, locis enim compluribus agri tam inaudito modo oriri solēt, vt parum ex vniuerso frumēto relinquatur, tam cito absumitur, vt nonnulli mediocres agricolæ, quum pridie metendum statuerint, postridie manè cum messoribus accedentes ad segetem, absumptam inuenerint totam. Interitus autem minimè euenit ratione, paucis enim diebus omnino abolentur. Plinium latuit quonam modo illa multitudo repente occidat: nam nec exanimis reperiuntur, nec extant, qui murem hyeme in agro effoderint. Patrijs sedibus quosdam Italiæ populos incurisio agrestium murium expulit, ex Diodoro, Æliano. Cosas Ferruriæ ciuitatē mures destruxere. Plurimi ad Troadem peruenerunt, & iam inde fugauerunt accolas, Theophrastus, & Varro natrant, ex Gyaro insula incolas fugasse, sic de Heraclea Ponti, & de alijs traditur. Muro etiam modo generantur

Rana ex putri puluere & imbre.

Nascuntur enim conspersis tantum æstiuo imbre littorum, & itinerum puluerulentis arenis. Ælianus quum ex Italiæ Neapoli, Puteolos iter faceret, ranas prosp-

xit, quarum pars quæ ad caput pertinebat, repebat, & duobus pedibus agebatur, altera nondū conformata, concretioni limosi humoris similis trāhebatur. Ouid.

--- *& eodem corpore sepè*

Alterā pars uiuit, rudis est pars altera tellus.

Et alibi.

Semina limus habet virides generantia ranas,

Et generat truncas pedibus:

Tam facilis earum generatio est, & momentaria, ut etiam pluuisse ranis scriptum sit, & in cœlo generatas. Ranis aliquādo pluuisse, author est Phylarchus apud Athenæum, Heraclides Lembus circa Dardaniam, & Pæoniam ranis pluuisse, atque tam copiosè, ut domus & viæ replerentur. Itaque primis diebus aliquot tum occisis ranis, tum domibus occlusis sustinebant incolæ, quum vero nihil proficerent, sed vasa replerentur, & vnà cum edulijs coctæ simul assæue reperirentur ranæ, nec aquis uti liceret, nec pedes in terra ponere propter coaceruatitas ranas, regiones deseruerunt, ex Diodoro, & Eustathio. Aurharidæ, gens Thesprotica, ranis inchoatis, & imperfectis de cœlo lapsis in alium locum demigrare coacti sunt. Sed maiori miraculo

Rubetæ cœno, se ipsis, & menstruo fiunt.

Rubeta enim ex putredine, & corruptione nasci putatur. In Dariene prouincia noui orbis aer insaluberrimus, utpote cœnosa, & paludibus fœtidis septa, imò vicus ipse palus est, vbi ex guttis mancipiorum dextra cadentibus, dum irrigant pauimenta domus, illicò bufones gignuntur, ex Petro Martyre. Sub fimo putrefacta anate bufonem generari testantur versus, qui circumferuntur.

Bufones gigno putrida tellure sepulta,

Humores pluuij foriè quodambo sumus.

Sed mulierum sanguine menstruo putrefacto difficile non esset rubetas generate: nam mulieres vnà cum fœtu humano hoc pecus cōficiunt, ut Cœlius Aurelianus, & Plâtearius nominant, sicut bufones, ranas, & lacertos, & ijs similia animalia, & mulieres Salernitanæ olim in principio conceptionis, & maximè quando fœtus

debet

debet viuificari, prædictum animal occidere nituntur
 fucro apij, & portorum. Mulier recens nupta, quum o-
 mnium opinione prægnans diceretur, loco foetus qua-
 tuor animalia ranis similia peperit, & postea optimè
 valuit, quod animal inter molæ genera numeratur. Pa-
 racelsus ex serpente in plura frustra secato, & vitreo vase
 sub fimo posito, quamplurimos vermes generari dixit,
 qui sub fimo educati, nutritiq; quilibet magnitudine
 serpentem exæquabit, sic ex vno centum possint gene-
 rari, atq; vt de serpente dixit, de multis alijs fieri posse
 non abnuit: quod verum esse non inficior, sed non eas-
 dem serpentes generant. Sic etiam ex muliebri impuri-
 tate scilicet menstruo, ac spermatis sanguine: eodè mo-
 do basiliscum nasci, quem omnes qui viderint, morian-
 tur, quod omnino falsum. Clarum est etiam posse

*Serpentes ex humana medulla, capillis menstruatis,
 & equinis fetis nasci.*

Quod ex humano corpore nascantur, legitur in Hun-
 garia iuxta fluuium Theisam accidisse, vt in multorum
 hominum corporibus serpentes & lacerti naturalibus
 similes nascerentur, vt circiter tria hominum millia sic
 perijisse memorètur, Plinius peperisse ancillam serpen-
 tem inter iniuria belli Marsiei retulit. Auicenna libro de
 diluuijs, serpentes narrat ex mulieris præcipuè capillis
 gigni, qui productiores, humidioresq; sunt natura. Idè
 euenire videmus ex fetis iubarum equi, fluentiaquæ
 expositis: nam paucis elapsis diebus se mouèdo, vitales
 fuisse coniecimus: atq; ab amicis idem factitatum acce-
 pimus. Ex humanis carnibus, & præsertim medulla ser-
 pentes generari est omnibus in confesso. Ælianus ho-
 minis mortui spinæ medullam putrescentè in serpen-
 tem conuerti dixit, exoririq; seram, & serpere animan-
 tem immanissimum ex mansuetissimo: atq; malorum
 hominum spinas post è vita egressum talia monstra
 parere. Ouidius ad id,

Sunt qui, quum clauso putrefacta est spina sepulchro,

Mutari credant humanas angue medullas.

Plinius anguem ex medulla hominis spinæ gigni à
 multis accepit. Tractatur etiam à scriptoribus,

Scorpio vt oriatur ex basilico.

Florentinus Græcus ocimum mansum, & in Sole positum scorpiones generare dixit. Adiecit Plinius. Tritum ocimum si operiatur lapide, scorpionem gignere: commanducatumque & in Sole positum vermes afferre. Quinimmo tradunt aliqui, manipulo ocimi cum cancris decem marinis, vel fluuiatilibus trito, conuenire ad id scorpiones à proximo omnes. Auicenna scribit amicum habuisse, vt diximus, qui mirabile scorpionem producendi secretum habebat. Galenus id negat, sed vitiosum esse succi, quæ res impulit quosdã, vt falsa de eo prodiderint, affirmantes ipsum paucis diebus scorpionem generare, si tritum in ollam inanem intromitteretur, & potissimum si quis quotidie ollam ad Solem calefecerit, verum id quidem falsum. Sed cancri corpus mirabiliter in scorpionem mutatur. At Plinius. Sole Cancris signum transeunte, & ipsorum, quum exanimati sint, corpus transfigurari in scorpiones narrantur in sicco Ouidius.

*Concaua litoreo si demas brachia cancro,
Cetera supponas terrã, de parte sepulta,
Scorpius exibat, caudãq; minabitur vnca.*

Ephemerus in aceto nascitur.

Ex Æliano, ac eiusmodi animalia idcirco ephemera appellari, quod id ætatis viuant, vt vno die vitæ cursum conficiant, ex fece vini acescentis vitam trahunt, aperto dolio, vt in lucem suscepta sunt, è vita excedunt. Hispanis fluius apud Cimerium Bosphotum sub solstitio defert veluti folliculos, acinis maiores, quibus quadrupes volucres erumpunt, quod genus animalis in post meridianum vsque diei tempus viuit, & volat, mox descendente Sole, languet, donec decedente moriatur, vita non vltra diem vnum peracta, vt hemerobion, id est, diarium appellatum sit. Eodem modo.

Pyrigonas in igne nasci.

Tradit idem, & volucres bestiolas existere, appellatas eo modo, quod in igne viuant, alanturque, hucque & illuc volare. Hoc admirabilitatem facit, illud admirationem excitat,

excitat, quum extra ignem nutritium egrediuntur, & frigidum coelum attingunt, statim exeunt è vita, Est &

Salamandra ortus ex aqua.

Quum nil gignat, neq; ex eis genus masculinū, foeminumq; sicut neq; in anguillis omnibusque, quæ nec animal, nec ouum ex se generant, ex Plinio. Nunc præstantissimam generationem attingemus, quomodo

Apes ex boue nascuntur.

Ælianus genus bubulum multas habere commoditates dicit, & præter alias mortuum generosa quædam res, & dignitatis plena existimanda est, quod apes ex illius reliquijs nascantur, animalium speciosissimæ, fructumque utilissimum, & suauissimum homini comparantes. De eisdem Quidius:

Non ne vides quacunq; mora, fluidoq; calcere

Corpora tabuerint, in parua animalia verti?

I quoq; delectos mactatos obrue tauros,

(Cognita res usu) de putri viscere passim

Florilega nascuntur apes.

Florentinus Græcus hæc scribit. Iubas Rex Lybiorum facere apes lignea in arca docet. Democritus & Varro in humana lingua in domo faciendas esse tradunt, quod etiam melius existit. Modus hic est. Domus sit tibi alta decem cubitorum, latitudinis itidem cubitorū decem, & reliquis lateribus comparibus. Ingressus in ipsa formetur vnus, fenestræ quatuor, ab vnoquoque vna. In hac inducas bouem triginta mensium, carnosum, valde pinguem, faciasque astare ipsi iuuenes multos, qui ipsum fortiter verberent, & fustibus cæsum occidant, & simul cum carnibus ossa ipsa comminuentes, diligentem autem animaduersionem habeant, ne quid bouis eruentent: non enim ex sanguine apis generatur, & circa primas plagas non violenter ipsum irruant, statim vero obturetur omnis bouis meatus linteolis puris, ac tenuib. pice tinctis, veluti sunt oculi, nares, & os, & quæ à natura productæ sunt partes ad euacuationem necessariam. Deinde thymo substrato multo, boueque supino super ipsum reclinato, domum egrediantur, & sta-

tim ianuam, & fenestras luto denso oblinant, vt neque aeri, neque vento vllus aliquis ingressus, aut perspiratio pateat. Tertia autem hebdomade vndique domum adaperire oportet, & lumen, aeremque purum admittere, præterquam ex ea parte, vnde vehemens ventus irruat. Postquam autem materia perfrigerata, & ventum attraxisse sufficientem videris, rursus concludere oportet, & luto, vt prius, munire. Post vndecimum diem de nouo aperies, & inuenies domicilium apibus plenum, ac ruatim inter se coagmentatis, & nil ex boue, præter cornua, ossa, & pilos. Aiunt ex cerebro gigni reges, ex carnibus vero alias apes, ex medulla regem, præstare tamen cæteris ex cerebro natos magnitudine, pulchritudine, & colore. In prima enim apertione carnem in animalia transformata reperies, parua, & alba, specie inter se similia, sed non perfecta circa vitulum multiplicata, immobilia quidem omnia, paulatim vero augetur. Videbis alarum excretionem iam exarticulatam, videbisque proprium colorem accipientes apes, circum sedentesque Regem, & aduolantes subtrementibus alis, propter insuetudinem aduolandi, & membrorum debilitatem: assident autem fenestras impetuosè impellentes, propter desiderium lucis. Sed præstat apertiones fenestrarum alternis diebus facere. Sed quia hæc à Virgilio elegantissimè descripta sunt, referre non pigebit.

*Exiguus primum, atque ipsos contractus ad vstra
Eligitur locus: hanc angustique imbrice tecti,
Parietibusque premunt arctis, & quatuor addunt,
Quatuor à ventis obliqua luce fenestras,
Tum vitulus bima curuans iam cornua fronte
Quaritur: huic gemine hæres, & spiritus oris
Multa reluctanti obstruitur, plagisque perempto
Tunsa per integram soluantur viscera pellem.
Sic positum in clauso languunt, & ramesa costis
Subiiciunt fragmenta thymum, castasque viuentes,
Hoc geritur Zephyris primum impellentibus undas,
Ante noxas rubeant, quam præta coloribus, ante
Garrula quam tignis nidum suspendat hirundo.*

Interes

*Interea teneris tepes factus in effibus humor
Æstuat, & visenda modis animalia miris,
Trunca pedum primo: mox & stridentia pennis
Miscuntur, tenuemq; magis, magis aera carpunt.*

Sed vt ex tenero, & nobili vitulo generantur optimæ apes, ita ex deterioris, viliorisq; carnibus animalis ignobiles apes generantur. Ob id tradit Ælianus, quod

Vespæ ex equo generantur.

Quando eius cadauer putrefactum est, ex huius putrescentis medulla euolant vespæ, nimirum volucrum progenies ex equo animali velocissimo. Ouidi⁹ vespas, & crabrones vocat.

Pressus humo bellator equus, crabronis origo est.

Isidorus crabronem vocari à cabo, id est, caballo, quod ex eo creentur. Nascuntur etiam crabrones ex putridis equorū carnibus, Plinius, auctore Virgilio, ex equorū corpore exanimato, vespas, atque crabrones generari, mutante natura ex alijs quædam alia. Eodem modo

Fuci ex mulis fiunt.

Isidori autoritate, qui fucos ex mulo generari dixit, Fucus dictus, quod alienos labores edat, quasi fagos: depascitur enim quod non laborauit. Sed alij non fucos, sed locustas ex mulorum carnibus generari dixerunt. Tandem vilissimus omnium ex vilissimo animalium

Scarabeus ex asino oritur.

Plinius ex asinorum corporum corruptione scarabeos nasci scripsit. Isidorus ex velocibus canibus scarabeos generari, Ælianus scarabeorum natio foeminei sexus expers est, ideo in fimi pilam semen immittit, quam octo & viginti dierum spatio reuoluat, & calefaciat, deinde foetum procreat.

De quibusdam auibus, quæ ex putrescentibus arborum fructibus generantur. CAP. III.

OLAVS magnus in descriptione Septentrionalium Europæ regionum, circa Scotiam ex fructu arboris cuiusdam meminit quasdam aues enasci. Munsterus vero arbores viuere ait, quæ fructum folijs cōuolutum

promant, qui cū opportuno tempore in subiectam aquam decidat, euiuiscit, conuertiturq; in auem viuā, quam vocant auem arboream. Veteres enim Cosmographi, præsertim Saxo Grammaticus huius arboris meminit, ne quis recentiorum figmentum putet. Sed recentiores non solum in Scotia, sed ad Temesim amnem, qua Londinum præterfluit, bivaluas conchas esse rugoso pediculo crassiore, & nauis annosæ carinæ infixas, pusillas, circinati ferè ambitus, foris albidas, lucidas, leues, fragiles, nuci amygdalæ compressæ pares, ex imo vētricosas, veluti è musco, & limo semiputride nascuntur, & quasi fungi pedicelli ynico cohæsu pendent, quasi alimentum inde sugant. Has alij dicunt è vermiceis creari, alij ex surculis arborum, & ramis, qua maris æstus alluit temerè proiestorum sobolem esse, quæ verò in sicco labantur emori, quæ in alluionibus maris rapiantur, concha excludi, & in anatem, vel in congenerem auem adolescere. Easdem quoque

Aues è lignorum putrefactione

Nasci narrat Gesnerus in insulis Hebridibus. Si lignum in mari proicias, tēporis tractu primū in eo vermes excauato ligno nascuntur, qui sensim anatis capite, pedibusve, atque alis, plumas postremo edunt, demum anseribus magnitudine æquales, & quum ad iustam peruenerint magnitudinē, cœlum, reliquarum auium more alarum remigio per aera delatæ petunt. Quum lignum putrefieri incipit, ingens confestim multitudo vermium apparet, alijs adhuc rudibus, alijs quædam membra formata habentibus, partim formatarū perfectè auium, inter quas quædam plumas perfectas habent, & aliæ implumes erant. Paracelsus, vti gallinæ calore mucor oui, & phlegma in pullum animatur, ita & auis in vitreo vase clauso combusta, atque ita clausa sub fimo contenta, in mucosum phlegma conuertitur, & id in auiculam eodē calore animatur, ac restauratur, veluti phoenix. Ficinus, ex Alberto, ex saluiæ putrefactione auem nasci ait merulæ similem, quæ à mundi vita ibidem animatur.

De pi-

De piscibus qui ex putrefactione gignuntur.

C A P. I V.

RELIQUVM est piscium aliquot memoremus, qui
 è putrefactione nascuntur, vbi de terrenis, & volu-
 cribus dixerimus, & primo,

Anguilla quomodo generentur.

In angulis sexus scemininus, masculinusq; non est, nec
 per coitum generantur, nec patiunt oua, nec verò capta
 vnquam est, quæ aut semen genitale, aut oua haberet,
 nec meatus vuluæ accommodatos scissura vlla ostēdit,
 quod ita esse argumento constat, quod in nōnullis scœ-
 culentis stagnis, aqua omni exhausta, & limo deterfo,
 anguillæ denuò generantur, vbi aqua accesserit pluuia:
 nam siccis tēporibus gigni nequeunt, etiam perenni in
 stagno, quippe imbre nascuntur, & aluntur: ex Aristo-
 tele. Ex putridis etiam rebus generantur. Compertum
 est enim mortuo equo, & stagnis iniecto paulò post in-
 numerabiles anguillas visas esse; quod ex aliorum ani-
 maliū cadaueribus quoq; accidit. Aristoteles ex intesti-
 nis terræ oriri dixit, quæ intestina oriūtur tum in mari,
 tum in fluuijs, tū in stagnis putredinis, maxime ratio-
 ne, sed in mari, quæ algæ sunt, in stagnis autem, & flu-
 uijs iuxta ripas, calor enim amplius eas subire partes
 facit, vt putreant, Ob id nos amicum nouimus, qui li-
 gneis vasis aqua plenis, algis, & quibusdam fluminum
 herbis immisissis, & lapidis pondere oppressis sub diò,
 paucis diebus anguillas generabat, Similis est

Apuarum ortus ex spuma.

Apuam Græci *ἀφύλη* vocāt, quod is pisciculus è pluuia
 nascatur. Plura earum genera, quæ *ἐκ ἀφῆς*, id est, spu-
 ma, non ex coitu gignuntur, sed ex terra arenosa, quæ
 nec incrementum capit, nec prolem affert, sed tempo-
 ris spatio perit, ac denuò nascitur, vnde omnibus ferè
 anni temporibus generantur, & nascuntur locis vm-
 brosis, & tepidis, quoties solum tepescit, vt in Attica ter-
 ra apud Salaminam, & iuxta Themistocleum in Mara-
 thone. Nonnusquam vel quum aqua è coelo incescit,

oritur hic pisciculus in spuma, fertur interdū per summa maris, & in spuma fluitat, vt in fimo vermiculi. Athenæus Veneri sacrum dicit, quod ipsa quoq; è spuma genita sit, vnde *αἰσχροδύτης* nomen meruerit. Ælianus apuæ non procreant, nec procreantur, sed è limo nascuntur, quum enim cœnum in mari cōcreuerit, valde & limosum, & atrum efficitur, mirabili natura & vitali tepescit, atq; in permulta animalia, nimirū apuas immutatur. Cōtra numerosiores fluctus, ac saxifragas vndas perfugia habēt sinuosas scopulorum latebras, nulloq; egent cibo. Oppianus ita elegantissimè describit.

*Aphritides imbelles genus non sanguine nata,
Paruula sub nullo turba est generata parente,
Quum fortes imbres densis ex nubibus haurit,
Mens lonis, ex templo miscetur murmure pontus,
Tollantur fluctus celari vertigine misti,
Qui canas faciunt spumas, atque vnda tumescit,
Et non prausis collecta hæc agmina tedis
Emergunt pelago, subito nutrita videntur.
Spuma nascuntur, de spuma nomina sumunt, &c.*

Apua mugilum ex putrefactione.

Nascitur genus quoddam apuæ mugilum, quod nō ex coitu, sed ex limo, arenaue nascitur, quod tum locis palustribus, tum vero apud Gnidum factū olim memoratur, stagnis enim, vigente canicula, exiccatis, & limo arido, vbi primum imbribus restagnare loca inciperēt, pisciculi nascebantur mugilum generis, magnitudine mænarum paruarum, nec in his aliquid, vel oui, vel feminis continebatur. Quin etiam in nonnullis Asiae amnibus, qua effluunt in mari pisciculi, quidam magnitudine intestinorum hepseti eodē modo proueniunt, quare apua mugilum ex arenosa terra, vel limo nascitur, ex Aristotele. Idem de apua mænidum existimandum est. Videtur etiam nasci

Cyprinus ex putri limo.

Eodem modo aquæ dulcis, quippe obseruatum est lacubus, montibus obuallatis, in quibus nullus fons, aut palus, aut fluuius alluit, influitq; præter cœlestem imbrem,

brem, & vbi pluuia inceserint, piscibus onerantur, & inter cæteros cyprinis. Sunt etiam, qui legitimo naturæ ordine ex mare & foemina generantur. Sunt etiam in peculiaribus lacubus priuatae naturæ pisces, vt in Lacu Lemano, Benaco, & alijs carpiones, & similes. Generantur quoque

Terreni pisces ex putrefactione.

Tradit Plinius in Paphlagonia effodi pisces gratissimos cibis, terrenos altis scrobibus, in his locis, vbi nulla restagnant aqua, miraturq; & ipse gigni sine coitu. Humoris quidē vim aliquam inesse, quam puteis arbitrat, quum in nonnullis reperiantur pisces. Gignuntur,

Ostracoderma ex limo spumoso.

Si testis intacta considerabimus, siue ex marini humoris vi, siue sine femine, siue mare, & foemina procreari cernimus: Quum enim dura testa vndiq; aperta sit, vt nullus interiorum partium, quæ ad generationem condita sunt, contactus, vel attritus fieri commodè potest. Inquit Aristoteles omnia ostracoderma sponte nasci, argumento quod in nauigijs oriantur, ex putrescente limo spumoso, multisq; in locis, in quibus nil tale ante fuit, humoris inopia coenoso reddito loco, testacea nata sunt. Nil autē ab his genitale emitti inditio est, quod quum Chij quidā ex Lesbo varia ostrea delata in maris vicina loca, limosaq; diuidissent, tempore nihilo plura fuere, quin magnitudo earum increuisset. Ostrea igitur in mari, fluijs, & lacubus generantur, & ob id limostrea appellata, suamq; originem capiunt, vbi coenum est. Oppianus:

*Iam etiam in humidis liquidas habentib. vias maris,
Gurgiribus sponte nascentia germina, & mare ca-
rentia genera,*

*Ostreum, imbecillesq; apua, concharumq; genera,
Et testacea, turbines, & quæ in arena nascuntur.*

Et alibi:

Qui non concumbunt, nec foetus nexibus edunt,

Per se nascuntur, foedo velut ostrea coeno:

Est non distincto semper leuis ostrea sexu,

Hos inter pisces nec mas, nec foemina nota,

Vrtice, purpura, vngues sponte gignuntur.
 Vt lepades, pectines, holoturia, & omnia, quæ suis fedibus hærent. nam quomodo in ijs inter se corporum congressus, atque commistio fieri posset, quum plantarum more viuant? Purpuræ igitur, & ostracoderma ex materia putrescente, & limo nascuntur. Buccinis ortus idem. Limostrearum origo cœnosis locis existit. Conchæ, vngues, & pectines in arenosis locis formantur. Pinnæ rectæ bisso alligatæ in locis arenosis, & cœnosis: denique testacea omnia sponte fiunt ex limo, pro limi differentia. In cœnoso ostrea, in arenoso conchæ, in petrarum cauernulis holoturia, balani, per summa adhærent lepades, & neritæ: mytulis, purpuris & buccinis eadem origo, quæ materia putrescens est in aliquibus stagnis. Quum sepes piscandi gratia disponerentur, & per vetustatem computruissent, mytulorum copia abundauit, ijs verò reuulsis, locus mytulis caruit.

Ex variorum animalium mixtione possent noua exoriri animalia. CAP. V.

DIXIMVS animalia, quæ ex putrefactione oriebantur, nunc ex variorum commistione varia exoriri posse animalia non inficiabimur, & ex his alia noua generari, ne occasio vnquam desit, infinita procreandi animalia, & monstra inuisa. Nec aliam ob causam dixit Aristoteles animalium libro, Africam semper aliquid noui parere, nisi quia aquarum penuria in his regionibus ad flumina conuenirent varia animalium genera, ex propinquis & vicinis locis, quæ vi, aut voluptate cogente, ad coitum informes partus & monstruosa nascebantur animalia. Ab antiquis multa descripta sunt, multa recenter excogitata, & casu inuenta, quæ futura esse possunt, ingeniosis cordatis viris iudicandum relinquo. Sed ingeniosos diuertere, aut deterrere non deberent Philosophorum quorundam persuasiones, ex duobus diuersis generibus natura tertij generis fieri, & neutris parentum esse similia, eaq; ipsa, quæ iam nata sunt, non gignere in omni animalium genere, propterea quod videant mulum non generare, quum multa animalia

nunc videantur, ex diuersis prognata generibus, quæ gignant, ab eisque generata alia generent, vt in perpetuum species illa conseruetur. Nec decens est aliquorum exemplo legem sanciri, quæ in omnibus præualeat, quum domesticis laribus, & villis diuersorum animalium commistu, sæpe diuersas species generari, & quæ alias generent, & tanto eorum facies, & corpora à primis progenitoribus varient, quanto per numerosiores mistiones commiscuntur, vt vix pristinae similitudinis, vel habitus aliquid retineant: nec omnino verum, ex variorum commistu nata imperfecta, & dissimilia, ex quo nil amplius gignatur. Ex his commistionibus, & varias in Medicina proprietates nanciscuntur, & in domesticis vsibus, & in venationibus vitia emendamus, & varias virtutes inducemus. Nos primum ab antiquis excogitata, & descripta recensemus, mox quæ a recentioribus, post quæ a nobismetipsis, & in varijs regionibus vidimus. Et ex his ingeniosus quisque se alia poterit inuenire. Sed priusquam ad experimenta descendamus, operæpretium videtur, præceptiones aliquas obseruatu dignas memorare, quæ ab Aristotele, & alijs descripta sunt, vt facilius mutuo initu cõiungantur, repleanturque. Primò quod magnitudine inter se non multum discrepent, sed vel parua, aut nulla inter ea sit differentia: nam si multa intercedit, simul commisceri nequeunt: par est canis, & lupi magnitudo, leonis & pantheræ, asini, & equi, & inter aues gallinæ & perdicis, falconis & accipitris. Satis enim ineptè quis equum cani, vel elephanto equam, aut gallinis passerem associabit. Præterea sit par gestationis tempus, scilicet quod equè vterum ferant; nam si animal vnum per annum vterum geret, alterum per sex menses, tempore, quo id partus egerere iam maturum debet, aliud partum semiperfectum habet. Canis duobus mensibus fert vterum, equus duodenis: & inquit Philosophus, non nasci animal, nisi iusto tempore. Ob id non canis ex homine nascitur, nec equus ex elephanto, non igitur differunt gerendi vteri tempore. Sint quoque oportet animalia salacissima, quæ commisceri conamur; nam

ea quæ casta, & vix semel anno ad coitum incitantur, si suæ speciei fœmina desit, priusquam ad aliam animam inclinent, transit congressus tempus: sed quæ luxuriæ obnoxia sunt, furijs stimolata, cæca in sui, & alieni generis animalia ruunt. Inter quadrupedes canis, hircus, sus, & asinus luxuriosa sunt, inter aues perdices, coturnices, columbæ, & passerres. Oportet etiam cômisceantur tempore ad coitus idoneo: nam tempus & ætates certas ad Venerem singulis animalibus Natura fixit, ac statuit. Commune tempus coitus hyemis sæuitia cessante, & veris clementia oriente, quo animalia propè dixerim omnia ad coitum excitantur, & feruent. Sint quoq; ætates congruæ: nam statò tempore vis illa prolifica animalibus accedit, nouellorum enim prima seminis emissio, aut infœcunda, aut imbecillis, vnde suo cuiq; generi ætas sua prolifici coitus commoda statuta est. Sit ætas nouella, & vtriq; par ferè semper, nec effœta, aut debilis. Sed si animalia luxuriosa non sint, diuersis artificijs faciemus,

Animalia vt ardentius ad coitum incumbant,

Et si fœmina semen nō retinet, varijs modis efficere, vt illud non reijciat. Plura apud authores extant Veneris incentiua, & multa apud nos vsitata. Scribit Ælianus, vt plus Veneri indulgeant animalia, pastores ouium, caprarum, & equarum tempore coitus genitalia, delibutis sale & nitro manibus, perfricant, vt ijs vehementer coitus appetitio exoriat. Alij pipere perungunt, alij vrticæ fructu, alij myrrha & nitro, nam ex ea satis fricatione fœminæ libido excitatur, & mares sustinet. Et procliuiores ad coitum hircos efficiūt, si eorum nares & mentum odorato vnguento perungant, contraq; eosdem, medijs caudis lino alligatis, à vehementioris coitus appetitione reprimere. Absyrtus alacriores mares ad Venerem facit, deterisæ equæ natura, ipsis nares adlinendo. Didymus ad inñitū validos arietes reddere, sæpè ipsis pabulo herbam polygonum appellatam exhibendo: vnde ipsi & reliqua pecora ad coitum excitantur. Plinius capras obijcit pecori, vt vim coeundi augeat, non minus quam homini eruca. Et asinæ, vt fœ-

men retineant, à coitu verberibus incidant, ad cursum resperis frigida aqua genitalibus. Quæ remedia, & eiusmodi aliâ apud authores, qui animalium historias contexerunt, vbertim reperies.

Fortissimi canes, diuersarumq; virtutum ex variorum animalium commistione quomodo generari possint. CAP. VI.

ACANIBVS incipiemus, quum nullû animalium nobis familiarius, & quum multis animalibus par sit magnitudo, tempus gestationis vteri, & luxuriosus quoq; sit, semperq; ad coitum paratus, misceturq; cum sui generis, & valde alienigenis, habitum, & formam immutando, reliqua vitia emendando, ad custodiam, venationes, variosque vsus, & lusus accommodando, & primò quomodo generari possit

Indicus canis fortissimus ex tigride.

Hic mastivus, robustus, bellator, & hircanus ab alijs appellatur, Aristoteles ex cane & tigride generari dicit, & indicos dici. Et alibi, ex cane & fera quadâ, non expresso nomine. Plinius, è tigridibus canes Indi cõcipi volunt: ob id in syluis, coitus tempore, alligât fœminas, primo & secundo fœtu feroces nimis putât gigni, tertio demû educant. Ex Indicarum rerû scriptis Aelianus historiam robusti canis describit. Canes fœminas multo generosissimas, tum ad inuestigandum feras nariû sagacitate præstâtissimas, tum vero ad cursum velocissimas, in loca, vbi tigrides habitâdi mos est, productas pastores ad arbores alligant, & discedunt, in has autê tigres incurrentes, venationis inopia & fame laborâtes lacerant: sin autem ad libidinē inflammati, & cibo cõpleti sint, cum canibus complexu venereo iunguntur, ex hac tigridum consuetudine cum canibus, tigris quidē nō generatur, sed semen ad deteriorē delapsum, maternû genus referens, canis efficitur. Ij canes tigride patre nati, cerui, vel apri venatum preclare spernunt, quum in leonē incurrun, gaudio exiliunt. Summa Indus nobilitate homo Alexandro, Philippi Regis filio horû roboris canum sic periculum fecit, vt primo ceruum emitteret, canis ex eo

loco, vbi quiescebat, eum despiciatissimum habens, nil se cōmouit, deinde ad aprum dimissum, quemadmodum affectus fuerat in ceruum, immotus permansit, tum verò vbi visus immissus fuisset, atque hunc, atque alios despiciatui ducens, ab eo inuadendo se tenuit, ad extremum hic leonem, quem protulissent in medium, vt vidit, ira exarsit, ac profecto tanquam iustus hostis in certamen descendisset, sine mora intrepidus inuasit, atq; acerrima cōprehensione leonem constrictum tenens, illius fauces premebat, & suffocabat. Tum Indus, qui hoc spectaculum Regi præbebat, quique probe sciebat eius robur animi, & constantiam, primum huic caudam abscindi iussit, is præ ipso leone, quem mordicus tenebat, sibi caudam abscindi facile patiebatur, deinde etiã crus vnum suffringi imperauit, is vero æquè, vt à principio vrgebat, & perinde nihil remittebat, quasi alienū crus, & ad se nihil pertinēs, suffringeretur. Post alterum, vnde quoq; is nihil cōm motus, arde tenebat, tum tertium incidi præcepit, is similiter, vt ante, nihil se relaxauit à retinendo leone. Tum etiam quartum crus abscindi voluit, is nihilo remissior factus, nihiloq; minus leonem retinens, maximo robore ad eius perniciem incumberebat, denique etsi caput à reliquo corpore abscissum erat, illius tamen dentes ex illa leonis parte, in qua primum defixi fuissent, perdebant simul, & quamuis is, qui eos in initio defixisset, iam mortuus esset, eius tamen etiam nunc ex leone appensum caput sublime ferebatur. Hic quum Alexander nō mediocri dolore afficeretur, ipsius admiratione virtutis obstupefactus, quod is, qui tale specimē virtutis dedisset, è vita, quam ex robore animi, cedere maluisset. Id Indus vidēs, quatuor canes huic similes illius dōnauit, ille eum grato, & iucundo animo eos munere accepit, tum vero eum, qui dedisset, tanto pretio, quanto patesset præstantissimū Regem, remuneratus est. Hæc eadem Philes. Diodorus verò Siculus, & Strabo, Sopiathē Regem fuisse scribunt, qui canes illos Alexandro donauit centum quinquaginta, qui prægrandes & robustissimi, atque cum tigris committeri dicebantur.

Apud

DE ANIMAL. COMMIST.

Apud Pollucem eadem historia refertur. Nec diuersus ab hoc canis Indicus videtur, à Plutarcho descriptus. Canem, inquit, qui inter Indicos primas tenebat, quiq; aduersus Alexandrum depugnarat, in arenam productum, quantisper ceruus, aut aper, versus ve emitteretur, contemptim immotum iacuisse ferunt: sed enim ubi leo inspectus est, excitatum momento, pedibus arenam sparsisse, velut hunc antagonistam dignum se iudicaret, ceruos omnes despicaretur. Plinius. Indiam petenti Alexandro Magno Rex Albanæ dono dederat inusitate magnitudinis canem, cuius specie delectatus, iussit vsos, mox apros, & deinde damas emitti, contemptu immobili iacente, eaque segnitie tanti corporis offensus Imperator generosi spiritus, eum interim iussit. Nunciauit hoc fama Regi, itaque alterum mittens, addidit mandata, ne in paruis experiri vellet, sed in leone, elephantove, duos sibi fuisse, hoc interempto, præterea nullum fore. Nec distulit Alexander, leonemque fractum protinus vidit, postea elephantum iussit induci, haud alio magis spectaculo letatus: horrentibus quippe per totum corpus villis, ingenti primùm latratu intonuit, mox ingruit assultans, contraq; beluam exurgens hinc, & illinc, artificii dimicatione, qua maxime opus esset, infestans, atq; euitans, donec assidua rotarum vertigine afflixit, ad casum eius tellure concussa. Gratius de huiusmodi cane:

*Sed non hircanâ satis est vehementia genti
Tante: suis petiere vltro fera semina syluis,
Dat Venus accessus, & blando sedere iungit.
Tunc & mansuetis tuto ferus errat adulter
In stabulis, vltroq; gravis succedere tygrum
Ausu canis, matre tulit de sanguine foetum.*

Canis leontomigus ex leone.

In robustorum, & venaticorum canum censu leontomigi sunt. Pollux. Arcades canes primùm ex canibus, & leonibus nati, appellatiq; λιοντομυγῆς. Hæc eadem Cællus. Arcades etiam ab Oppiano commendantur, & Tegeatæ, quum Tegea Arcadiæ sit oppidum. Fit etiam semiferus

Canis ex Thoe fortis, & velox.

Aristoteles thoen interna omnia similia lupo habere dixit, robustum animal. & pugnare cum leonibus, & canibus, & velocem esse. Plinius ex luporum genere esse dicit, Hesychius etiam lupo similem: apud Afros nasci tradit Herodotus: Æthiopi os lupos Solinus vocat. Nearchus vulgares tygrides Thoas vocat, & varios esse. Vnde canes ex thois natos fortes, & aptos venationi Græcius asserit, & proinde semiferos vocat, quod altero parente Cane mansuetus, altero Thoe animante fera nascatur.

*Hic & semiferam thoom de sanguine prolem
Finxit, non alio maior sua pectore virtus.
Seu norit voces, seu nudi ad pignora Maris.
Thoes commisso (clarissima fama) leones
Et subiere astu, & paruis domuere lacertis.
Nam genus exiguum pudeat, quam informe fateri.*

Canis ex lupo & cane crocuta.

Plinius ex lupo & cane cōceptos crocutas vocat, omnibus dentibus frangentes, protinusq; deuorata conficiunt ventre: nam vt ex tygribus canes concipiebant, hoc eundem è lupis Galli faciunt, quorum greges suum quilibet ductorem, & ducem è canibus habent. Cum canibus coeunt lupi in Cyrineasi agro, Aristoteles ait, & Pollux ab eo: crocutam igitur appellant feram ex cane & lupo conceptam. Galenus libro de vsu partium affirmat, et lupo masculino canem, & ex cane foemina lupum posse concipere, recipere semen, & retinere, & perducere ad animalis missionem. Diodorus ait: quem verò Æthiopes crocutam vocant, mixtura est ex canis lupiq; natura. Quum Niphus venaretur, canis vnus lupam in seclusus est magno nisu, quam assecutus, canire incepit odio, & feritate præ desiderio Veneris remissa. Albertus ex lupo, & cane, gigni magnum canem dixit, quod mastinus dicatur. Romæ è lupo canem generatum videntur, & Neapoli lupam è cane. Ouidius:

*Deq; lupo concepta Nape,
Et inter Actæonis canes,*

--- *Cyprio velox cum fratre Lycisca.*

Virgilius,

-- *multum latrante Lycisca.*

Lyciscos canes dicit Isidorus ex lupis, & canibus natos, quum inter se forte miscentur. Cælius dicit chaonidas dici. Sunt qui chaonidas canes de chao inter luporum genera memorato progenitas suspicentur, atque ita nuncupantes. At si veloces canes generare quærimus, veluti leporarios, ex velocibus feris concipiemus, & congenerabimus, ut

Laconici canes veloces ex cane, & vulpe generari possint.

Aristoteles, & ab eo Galenus dicunt, animalia coire posse, quorum genus diuersum quidem, sed natura non multum distat, quum par magnitudo tempora æquet graviditatis, ut in canibus, & vulpibus fieri certum est. Ex vulpe, & cane Laconici canes gignuntur, & primi fetus communi generis utriusque specie generantur, sed tempore procedente diuersi ex diuersis proueniētes: demum forma sceminæ restituti euadunt. Laconicos canes ex vulpibus, & canibus natos primum, & alopecidas dici narrat Pollux. Alopecidæ, id est, vulpinæ canes ex canibus, & vulpibus natæ sunt, quarum natura ex temporis spatio confusa est, ex Xenophonte. Et alopecidas canes venaticos facit, & sanè videntur quidam venatici canes veloces, ut leporarij dicti, capite magis in acutum tendente, & rostri figura vulpem referre. Hesychius, & Varinus cynalopeas vocant. At si scire velimus

Canis velox, & fortis quomodo generetur.

Misti & bigeneres canes sunt, qui ex utroque parente cane, sed diuersorum generum, ut ex Molosso & Laconico apud Aristotelem celer simul, & validus futurus nascitur, tum qui parente altero cane, altero fera, ut lupo, leone, & similibus nati sunt. Excogitarunt hanc missionem venatores: prioris generis, ut quædam vitia emendarent, & præcauerent in sobole, vel ut dotes quasdam adijcerent, posteriores, vel ut magis robusti ad venandum aduersus feras maiores producerent

canes, vel certè callidiores, & ingenio parentis, quam non corporum modo, sed animarum quoq; bona, male à parentibus in prolem deriuari constat. Quidam inter canes Actæonis:

*Et patre Dictæo, sed matre Laconide nati,
Labros, & Aglaodes.*

Et Oppianus libro de Venatione:

Quod si tibi placuerit generosa propago,

Vere primum cubile præbeto canibus:

Vere enim magis cura Venereares est,

Congrua q; inter se similesq; egregiæ stirpes,

Arcadicos cum Eleæ misceto, cum Pannoniis Creticos

Caricos cū Thracibus, Tyrrenicæ stirpē cū Læconibus,

Sarmaticumq; maritū adducas ad Ibericam spem.

Sic ex horum animalium commistione canem producere possumus animo leonino, robustitate tigrinum, velocitate vulpina, pelle leopardi, atque oris voracitate, & duritia lupina.

Canes pro delirijs qui procreentur. CAP. VII.

QUVM sit homini familiaris canis, perpetuoque cum eo versetur, docebimus & quomodo partus, & qui libenter ludat, generetur, & instituat, & primo,

Catelli parui quomodo generentur,

Erant olim in pretio & delectijs mulierum catuli, qui nascebantur in Insula Melita in sinu Adriatico sita: non procul à Ragusio, Meliteus dictus à Callimacho. Quomodo autem generetur, videtur Aristoteles docere Problematum libro, inquit: Cur in animantium genere alia paruo, alia magno constant corpore? cuius causa duplex reddi potest, aut enim locus, aut alimentum id facit, locus, si angustus est; alimentum, si exiguum. Quod etiam partu iam edita nonnulli efficere conantur, ut qui catellos in caueolis oclusos educant, fit enim, ut quamuis breues aliqui sint, modice tamen coagmentatas omnes sui corporis partes habeant, ut Melitenses catelli, ratio quod non ut locus, sic Natura suum efficere opus soleat. Scribit Athenæus diuinitis vehementer

menter in delitijs fuisse canes Meliteos, qui quidem hoc esse videntur in genere canum, quod nani & pumilio- nes inter homines. Hi in delitijs habentur, & lautius a- luntur ad voluptatem non ad vsum. Qui eliguntur ad eiusmodi vsum, paruuli eliguntur, qui adu- ltr non maiores sunt mure, sit quadratus corpore, non magni ca- pitis, rostro paruo, naso simo, qui ad hoc opus infringi- tur, dum est paruus, auribus longis, cruribus breuissi- mis, pedibus angustis, oblonga cauda, collo, longiuscu- lis pilis ad armos vsq; veluti iubato, cæteræ partes ten- sis similes, candidus, vel totus hirsutus, prolixis admo- dum pilis. Hos vbi caueæ occluseris, pauco cibabis bo- lo, vt nusquam saturi sint, quos cum alijs minimis co- ire curabis, vt minores nascantur. Ita enim Hippocrates de populis Septentrionalibus narrat, qui ab infantia manibus eorum capita contrectantes faciunt, vt adulti eadem forma remaneant, qua forma ex semine fit ge- nus, vt omnes eodem modo nascantur. Si vero vis

Canis mimicus nascatur.

Qui ludat libenter, & huc, illuc saltet, ac leniter latret, & absque morso mordicet, & erectos pedes anteriores instar manuum protendat, & quod proiectum fuerit, rostro reportet. Hos cum simia conuersari faciamus, & cum ea versari consuescat, multa iocosa, & risu digna fa- cere condiscet, quod si etiam cum ea coierit, natus canis ex eis omnium aptissimus ad ludos, quales agyræ, & circumforanei ad ludos, mimica, vel histrionum opera facere canes ostendunt. Optime etiam fuerint ex vulpe nati, vt habetur ex Alberto.

Quomodo aliter canum vitia possint emendari.

CAP. VIII.

POSSVMVS & alio modo canum vitia emendare, & novos habitus inducere, scilicet ex alimentis: sepius enim diximus hauriri mores cum lacte. Vt igitur fiant

Canes robusti, & veloces.

Columella docet. Quorum generosam volumus indo-

lem conseruare, nonnunquam eos patiemur aliene nutritricis vberibus educari, quoniam semper & lac, & spiritus maternus longè magis ingenij, atq; incrementa corporis auget. Sed Oppianus canes ad venationem educandos lactari præcipit non domesticarum canum, neq; caprarum, aut ouium vberibus, segnes enim, & debiles futuros, sed ceruæ aut leænæ cicuris, vel dorcadis, aut lupæ, vt robusti, ac veloces fiant. Inquit enim:

*Quod si tibi solers catulorum educatio cura est,
Ne vnquam lactentur catuli recenti mamma
Caprarum, aut ouium, neq; domesticis canibus:
Quippe segnes, aut nullius pretij ingrauescunt.
Sed aut ceruarum mamma, mansuetæq; leænæ
Aut caprearum, aut noctiuagæ lupæ.
Nam sic & fortes, & celeres admodum reddi deris,
Similes ipsis lactiferis nutritricibus.*

Hæc eadem Ælianus, si catellos recte educare studes, caue caprarum, ouium, aut domesticorum canum mamas fugant: nam segnes, & debiles efficiuntur, sed vel ceruas, vel cicurem leenam, vel damas, vel lupam lactent, sic enim & robustos & veloces efficies. Quum enim recordabūtur se ab eiusmodi animalibus nutritos, pudebit eos non robustos, & veloces existere. Pollux ad cibum lac maternum catulis præcipuè conuenire dixit: deinde sanguinem animalium, quæ ceperint canes, vt paulatim venatorio alimento affuescant. Cnidius Ctesias in libris, quos de rebus Indicis scripsit, Cynamolgorum gentem, ait, canes permultos bubulo lacte alere, qui contra Indicos boues immitti, eos debellant, & interimunt ferocissimos. Ipsi que cynamolgi à canibus exprimūt lac mulctra, tum vero sic id ipsum, quemadmodum nos vel ouillum, vel caprinum bibunt, ex Æliano: Solinus, ob id Cynamolgos Æthiopus aiunt habere caninos rictus, & prominula ora. Habebimus & hoc modo, quomodo

Asinus generosus fiat.

Si quum à partu statim genitus est, à matre subtrahatur, & ignorantæ equæ subiiciatur: ea optimè tenebris fallitur: nam obscuro loco partu eius amoto, prædictus quasi

quasi ex ea natus alitur, cui deinde, quum decem diebus insuevit equa, semper postea destinanti prebet vbera, sic amplior, & ad omnia melior euadet.

Diuersa mulorum genera ut produci possint.

CAP. IX.

MISTIONES asinorum, equorumque & aliorum docebimus, quæ & si omnibus notæ, alia addemus fortasse lectoribus non ingrata futura. Ælianus ex Democrito, dicit mulas non esse naturæ opus, sed humanæ machinationis adulterium inuētum, & furtum, quod fecit asinus Medus, vim equæ inferens, & fortuito grauidam reddens: homines postea huius violentiæ discipulos factos, in procreandi consuetudinem adduxisse. Apud Venetos Paplagoniæ urbem mulorum genus primum excogitatum esse, & inuentum ex Homeri Scholiaste habetur. Genesios legimus in libris, quod Ana focer Esau, dum pascitur asinos patris sui in deserto, inuenit mulos. Sed

Mulus ex equa fit & asino.

Muli non suo genere ab radicibus, sed bigeneri, & insititij, ex Varrone: Vnde equam magni corporis, solidis ossibus parare oportet, qui non velocitatem, sed robur exquirat, sic mulum magnum & fortem progenerabit. At vero

binus fit ex equo & asina.

At asinam amplissimæ formæ, fortibus membris, sed laboris patientissimam eligere oportet, & ad foetum non solum corporis bona, sed ingenij cōferat: nam foetus quamuis à patre nomen traxerint, quod hinni vocentur, matri per omnia similes erūt, iubam & caudam habent similem asini, aures tamen gerunt equinas, minores quam mulus corpore, effrenes, & tarditatis indomitæ. Præstantissimæ omnium

Mula veloces ex onagro & asina generantur.

Nullum enim est in hoc pecore aut animo, aut forma præstantius, quam quæ seminabit asinus, quanquã possit huic aliquatenus comparari, quod progenerat onager,

nisi quod indomitum, & seruitio contumax syluestri more, strigosum patris proferet habitum. Generantur enim ex equa & onagris mansuefactis. Mule veloces in cursu, duritia eximia pedum, verum strigoso corpore, indomito animo, sed generoso. Verū eiusmodi admiscarius nepotibus magis, quam filiis vtilior est: nam vbi asina & onagro natus admittitur equæ, per gradus infracta feritate, quicquid ex eo prouenit, paternam formam, & modestiam, fortitudinē celeritatemq; auitam refert, ex Columella. Hi forte sunt muli, quos Aristoteles Syriæ peculiare scribit, celeritate prestantes, nec steriles, quibus tamen commune nomen sortiti sunt propter formæ similitudinem, vt asini feri vrbanoꝝ nomen acceperint. Sed non tam peculiare est genus

Ex tauro & asino fortissimi muli.

Nam & quartum genus reperitur, quod Gratianopoli, vt scribitur, reperitur, & Gallica voce Iuzar nominatur. Gesnerus à fide dignis audiuit, visum equū ad radicem mōtis Spelungi in Rhetia ex equa & tauro generatum. Nos autē Ferrariæ vidimus aliquos forma muli, capite vitulino, quibus cornuum loco duo inerant tubercula indefessæ, & indomitæ ferociæ, coloris nigri, oculis taurinis, eo spectaculo mirum in modum delectabamur. Audiuimus in aliquibus Galliarū partibus vulgares esse, etsi per Galliam pertransiens nō viderim.

Quomodo capra, & oves commisceantur.

C A P. X.

VT vitia aliqua in ariete emendemus, & meliores aliquas notas impingamus, aut cum feris & syluestribus remiscendo, aut cum similibus, & non longe à suo genere, voti compotes effici poterimus. Proximum genus est capra & ovis, commiscendo igitur

musmus ex capra & ariete fit.

In Hispania, & maxime Corsica non absimile ouibus genus musimonū, inquit Plinius, caprino villo quam pecoris velleri proprius, quorum è genere, & ouibus natos prisca Vmbros vocauerunt, Strabo *περὸ πέδου*. Albertus

bertus vero musmos vocat, qui ex capra, & ariete nascuntur. Apud Rhetos, Heluetijs confœderatos, locis alpinis audio aliquando nasci capras posteriore parte, antè oues, vel arietes, sed viuere non posse, & parum post partum emori. Arietes enim quum senescunt, validos & libidinosos fieri, & capras aliquando superuenire. Ex ouibus, & arietum ferorum coitu foetum conceptum paternum colorem retulisse, eumque scilicet durasse per sobolem, & nepotes deinceps, lanam verò in primo quidem foetu hirtam, sed in nepotibus, & deinceps mollem fuisse. Contra vero

cinrum ex oue & hirco generari.

Idem Albertus ait cinrum dici ex oue, & hirco natum. Sed optimum excogitatum est adulterium

ex fera & miti capra prolem generare.

Qualemcunq; speciem, que fuerit in feris bestiis per nepotum gradus mitigata feritate in mitem abire tradunt scriptores. Columellæ exemplū adducam. In municipium Graditanum ex vicino Africæ miri coloris syluestres, ac feri arietes, sicut aliæ bestiae munerarijs deportantur, M. Columella Iunij Columellæ patruus quosdam mercatus in agros trāstulit, & mansuetos tectis ouibus admisit, eæ primū hirtos, sed paterni coloris agnos ediderunt, qui deinde & ipsi Tarentinis ouibus impositi, tenuioris velleris arietes progenerauerunt. Ex his rursus quicquid conceptū est, maternā molliciem, paternum, & auitum retulit colorem. Idem in suis expertū, nam

ex fero, & miti sue hybridas procreare

possumus: nam aper ad Veneris libidinem inflammatissimus est, coeundi que furore ardet, quod si foemina eius sic libidine furentis coitum refugit, aut ipsam expugnatam inuit, aut mortuam in terram abijcit. Et si quæ ex feris mitigentur, non concipere tradant, vt antèferes, apros tarde, & ceruos ab infantia educatos, in nullo genere æquè ac in suillo facilis mixtura cum fero: taliter natos antiqui hybridas vocabant, ceu semiferos. Nomen factum apparet *παιρὶ τῆν ὕβριν*, forte quod per contumeliam in aliquos adulterio natos iactaretur.

Ex diuersorum animalium commistū varia esse animalia genita. CAP. XI.

EX diuersis animalibus specie differentibus commistiones indicabimus, mox ex iam genitis alias mixtiones experiendo, vt quæ sitas species instituamus, & ex foetibus, qui plus matris, patrisve retineant, considerabimus, vt voti compos efficiamur, & primo

ex pardo & leana leopardum generare.

Ex leone & pardali nascitur leopardus. Leenam dicunt ad coitū feruere, & leonem non admodum posse coire, propter nimium tēperamenti calorē, ideo leenam admittere pardum in leonū cubilibus, vbi vero pariendi tempus appetit, in montes confugit, & loca pardalibus consueta: pariunt enim maculosos catulos, propterea in densissimis syluis occultatos nutriunt, simulant se venationis gratia à maribus abesse. Leones. n. si catulos deprehenderit, lacerant, & sobolem tanquam adulterinam perdunt, ex Philostrato. In siluestribus Hircania locis pardi sunt, secūdum à pantheris genus, noti satis, nec latius exequendi, quorum adulterinis coitibus degenerantur pardus leonarū, & leones quidē procreant, sed ignobiles. Solinus. Ex adulterio pardi & leaenæ, leopardus nascitur, & tertiam originem efficit. Isidorus. Leones, quos creant pardi, remanent iubarum inopes. Pinius, & Solinus. Odore pardi coitū sentit in adultera leo, totaq; vi confurgit in poenam: idcirco aut flumine abluitur, aut longiu comitatur. Sed si leana ex pardo concipit, & corpore sibi similem gignit, animo dissimilem, sic panthera si ex leone cōcipiat, & maculosum gignat foetum, vt duo sint leopardi genera, sicut mulus, alius ex equo & asina, alter ex asino & equa: nam omnia bigenera plus à matre accipere videntur, præsertim quo ad magnitudinem, & formam corporis. Claud.

*Obuia fluminei pr perant ad vulnere pardi,
Semine permisto geniti, quum fortè leana
Nobiliorem iterum viridis corrumpit adulter,
Cum maculis patres referunt, & tergores matres.*

ex hyana & leana crocutam nasci.

Diximus leanara maximis stimulis exagitari, & cum diuer-

diuersis animalibus coire. Hyænæ coitu læna Æthiopica parit crocutā, inquit Plinius, & ab eo Solinus. Luxuriosissimum animal quoq; panthera, vt cum diuersis etiam coeat. Vnde

ex lupo & panthera lycopā heros siue thoes gignitur.

Panthera libidinis tempore admodum vocalis est, & ad eius vocem animalia eiusdem, aut varij generis accurrunt. Sæpe etiam lupi cum pardalibus complexu venereo implicantur, vnde nascuntur Thoes, ac pellis quidē varietate matris, aspectus autem patris, speciem similitudinemq; gerūt. Oppianus ex panthera & lupo Thoes generari dixit, nec sui generis animal.

Sæpe numero aut rursū lupi etiā cū pantheris cruentis

Ad cubile accesserunt, vnde durissimi tergoris genera

Thoes: simul ferunt duplicem mistum colorem,

Matrem quidem pelle, capite autem rursū patrem.

Ex lupo & hyæna etiam nascitur thoes.

Altera est quoq; mistura ex lupo & hyæna ab Hesychio, & Varino descripta. Græcè *δδες* dicta. Scholium in Homerum similem hyænæ dicit, hanc alij chaos dicunt. Plinius. Pompei magni primum ludi ostēdere chaum, quem Galli raphium vocant, effigie lupi, pardorū maculis. Sed admirabile traditur, à Græcis adulterium

Ex sue & camelo bactrianam camelum nasci.

Didymus .n. in Geoponicis græcis bactrianā camelum in ijs montibus qui ad Indiā pertinent, concipere ex apris simul pascentibus profitetur: natus autē ex sue, siue apro, & camelo fœmina gignitur camelus, geminatum tuber habens. Verum quemadmodū ex equis & asinis plurimas notas patris fert mulus, sic camelus oritur ex femine suis, tāquam indicium virtutis, robur, pilorumq; densitudinem cōtrahit, nec in luto tam facile, vt camelus labitur, sed erigitur statim suis viribus ponderisque fert duplum quam cæteri. Vocant autem ipsos & merito Bactrianus, quod primo fuerint in Bactris nati.

Varia hominis cum feris mixtura. CAP. XII.

PVDET profectō, pudet referre hominem animalium omnium principem etiā cum feris se commiscuisse, vt semiferi pardus passim videntur, vt ij plus-

quam ferini, & beluini dici possint. Nos ad horum impiorum hominum memoriam exprobrādam, pessundandamque aliqua comminiscemur exempla. Negat Plutarchus beluas cum alieno genere amorem contrahere, hominem vero nefarijs voluptatibus furere, vt quosdam non pudeat cum equabus, capris, & alijs flagitiosissime congreri. Est enim homo inter animalia luxuriosissimus, omni temporis momento ad cōcumbendum paratus, vt in tempore vteri gestationis cum multis animalibus communicet, quæ omnia ad monstrificos, & semiferos partus producendos conferunt: & si detestanda scribemus, profunt tandem, quod nature secreta perscrutantibus ad alia non parum afferant momenti. Narrat Plutarchus in conuiuio sapientum in domo Periandri allatum à pastore

Ex equa, & homine infantem natum.

Cuius caput, collum, & manus hominis essent, cæteri equi, ciulatus infantium. Hoc inspecto Thales Periandro dixit, sibi quidem non videri rem prodigiosam, & cœu portentum à Dijs immisum, quo seditiones & dissidia significarentur, vt Diocles iudicabat, sed rem esse naturalem, ideoque consulere se, vel equisones non habeant, vel vxores ei tradant. Idem tradit in paralellis ex Agesilao tertio rerum Italicarū Fuluium Stellam muliebri odio equæ se commiscuisse, quæ deinde puellam peperit admodum formosam, & tempestiue quidem Eponam appellatam. Idemque Plutarchus tradit,

Ex homine & asina puellam genitam.

Ariston enim Aristonymus Ephesus Demonstrati filius muliebrem genus perorsus, cuidam se immiscuit asinæ, quæ suo deinde tempore puellam specie honestissimam peperit: cui Onosceli nomen fuit, idque ex Aristotele recepisse tradit secundo mirabilium. Sed hoc videtur Galeno impossibile, & naturæ, quum mistio sit animalium tantum differentium: neque enim si coitus homini cum equa fiat, recipiet matrix sperma, quum longiori pudendo opus fuerit, & si quādo superet, corrumpet utique, vel mox, vel non multo post. Et si in conce-
pta

ptu misceretur, & perficeretur hoc animal, quibus nutrimentis nutretur iam natū? Sed mihi non impossibile videtur etsi difficile, quum non æquè omnes & homines eadem cōplexione consent, sed possibile reperiri homines equine complexionis similes aliquantulum, & sunt etiam qui longiori pudendo fruātur, & sunt inter equas, quæ breue matricis collum habeant: & fortasse aliqua cœlesti influentia semina animata concipiant, & partum ad debitum tēpus producant. Hæc quia rarissimè congruunt, rarissimè eiusmodi partus videntur. Aliam narrat Ælianus historiam,

Ex homine & capra semiferum partum

natum esse. In Sybari adolescens quidam Crachis nomine capriarius, qui quum caprini amoris libidine flagraret, vt omnium formosissima venereo cōplexu iungeretur, eamq; ipsam in amasiæ loco haberet, donaq; ei daret, hederam nimirum, & iuncum edendum ei obiebat, os illi reddens ad osculationem suaueolentius: substernebatq; ei herbas molles, & teneras, vt mollius dormiret, quod vt hircus dux gregis prospexit somno capto, facto impetu, cerebrum diminuit: suo tempore capra infantem dedit, caprina habentem crura, & faciem humanam. Scribit idem

Mulieres cum hircis & cynocephalis coire.

Et venereo complexu frui, qui ad eò libidinosi sunt, vt libidinis furore in virgines insaniant, & vim inferant. Herodotus libro secundo scribit, hircum cum muliere couisse propalam, vt in hominum ostentationem venerit. Strabo: In mediterranea supra Sebenicū & Pharnicum ostium est Xoïs insula, & ciuitas in Sebenica præfectura, & Hermopolis & Mendes, vbi Pan colitur, & hircus animal, & (vt Pindarus ait) hoc in loco hirci cum mulieribus coeunt.

Plura vniq; Nili cornu caprarum pascuntur greges.

Et lasciuia mulieribus admisceantur hirci.

Ælianus item Indos simias rufas in vrbes non adducere, quod Veneris libidine inflammatae in muliebrem sexum furentes sint, ac si quando deprehendant eas,

tanquam adulteros odio persequentes interficiunt.
Coit etiam &

homo cum variis feris.

Vt Plinius scribit. Indorum quosdam cum feris coire,
mixtosque & semiferos esse partus.

*Ex varia auium commistione posse varias aues ge-
nerari. CAP. XIII.*

ANTEQVAM ad auium commistiones descenda-
mus, animaduersiones quasdam commemorabi-
mus ad earum facilitatē; vt si vsu euenierit vitia aliqua
emendare, vt ad nostras commoditates aptiores sint, id
expeditius exequi possimus. Diximus ex Aristotele cō-
miscibilium animalium par sit magnitudo, par vteri-
gestationis tempus, ouorū excubatio, coloris similitu-
do, & inter cætera luxuriæ præseruidæ, vt cum alieni-
genis facile coeant. Si aucupi pugnaces accipitres, gal-
los, vel alias aues producere cordi fuerit, oportet mares
pugnaces, fortes, & robustos habere, vt tales filios pro-
ducant. Nec minus robustas & generosas matres requi-
rat: nam si pater aut mater sola sit generosa, filius patris
ignauiam & desidiam potius, quam matris generosi-
tatem retinebit. Vbi parentes optimos elegeris, prius-
quam simul commisceas, effice, vt domesticis edibus se
associent, & primo familiaritatem aliquā incant, quod
optimè cohabitatione, & cibo efficies. Fiat igitur do-
muncula decem plus minus pedibus lata, longaq; in ea
fenestellæ omnes ad meridiem spectent, vt de summo
tecto copiosè satis lumen administretur. In medio cra-
tes vimineæ cellulam diuidant. Interuallum cratium
tantum sit apertum, quantum satis sit auis capiti, col-
loque transmittendo, & in vno cubiculi latere sola auis
regnet, quam cicurem reddere volumus, alterum verò
latus habeat illas, cum quibus hospitem coniungere, &
commiscere querimus. Veris igitur initio (quo tempo-
re omnia animalia luxuriæ stimulo vexantur) habeas
aues cœcunditatis cognitæ, sintque plumis similes ei,
quam cicurare studes. Has aliquot diebus communi
pabulo ales, verum ita obiecto cibo, vt hospes in cicu-
rum

rum conuiuio, traicte per craticulam collo lurcetur: hac enim ratione cum socijs consuescere cōdiscit, dein molestus esse desinit, quum veluti carcere ab inferenda iniuria prohibeatur, alioquin ita ferocit captus, vt nemini, si potest, parcat, quin ore dilaceret. At vbi iam aliquot dies sociarū consuetudine mitior factus erit mas, quam cognouerimus illi inter reliquas magis familiarē, intromittatur, pabulumq; copiosius suggeratur. Et quia plerumq; primā spernit, vel iugulat, ne custos spe omni frustretur, alias in subsidium alat. Vbi cognouerit ab illo auem iam plenam factam, diuortiu statim procurabit, admittaturq; noua pellex, quam cupis vxoris more ab eo tractari: dein vxores ad ouorum incubationem cibabis, vel incubantibus alijs supponas. Sic fetus eueniet, qui à mare nil ferè distet. Vbi oua post animationem exclusa sunt, ab alijs seorsum educantur. Porro foeminæ ex hoc seminio procreatae, quum ad patrem admittuntur, primò, aut secundo partu, genus ad vnguem propagabis.

Varia gallinarū cū alijs auib. permissiones. CAP. XIV.

A GALLINIS incipietmus, quarum cura solemniss est, quū & domesticae aues sint, & prae oculis semper habeamus, nec spernendi cōmodi, & lucri, si in varias formas procreabimus, educabimusque. Luxuriosissimi galli sunt, & non modo quum vident foeminas semen emittunt, sed etiam cum earum vocē audiunt, adeo vt abolendæ luxuriæ causa, sæpenumero castrentur; coeunt, & patiunt omni ferè tempore. Generosarum magna foecunditas, quādo oua vel sexaginta edant ante incubitum, nonnullæ etiam è cohortalibus bis in die pariant, & nonnullæ in tantam copiam pariant, vt effoetae moriantur. Dicemus primò:

Gallina & perdicis commistio vt fiat.

Perdices libidinis copia gaudent, & in Venerem ruunt, & cum diuersis salacionis generis commiscuntur, coeuntq; inter se, & sobolem suscipiunt, vt in gallinis, vnde ex gallina & perdice: & primi fetus cōmuni generis vtriusque specie generantur, sed tempore procedente, diuersi ex diuersis prouenientes, demum forma foemi-

næ instituti euadunt, ex Aristotele. Et galli agrestes libidinosiores sunt domesticis, & à cubili statim coeunt, sed fœminæ magis procedente die, Athenæus ex Æliano, & Theophrasto, proinde eis uti poterimus commodius in commissione cum perdicibus. Eodem modo eueniet

Gallina & phasiani concubitus.

Nam phasiani oua non aliter quam gallinæ ad vigesimum primum diem excludunt, ex Florentino. Et si cæteras aues salacitate non æquat, libidinis tamen tempore cum fœminis libenter versatur, & cicuratur, præcipue si parua sit: nam facilius cicuratur, & cum gallinis admitti potest: nam recenter captus ita ferocit, ut non solum gallinæ, sed ne pauoni quidem parcat, quin more dilaceret. Non desunt qui educatione, & semino phasianorum quæstum faciant. Et si multi sint, qui ad commodum & ad delicias idem efficiant, ut Ferrariæ in Principis aula vidimus, vbi maxima eorum quantitas alebatur, & gallinarum. Quod antiquitus non erat incognitum: siquidem Ptolemæus apud Athenæum ait: Phasiani non modo è Media accersebantur, sed villaticæ quoque gallinæ, ouis è phasiano mare conceptis, copiam illorum præbebant. Primum phasianum mare, qua diximus diligentia cura gallinis cicurare curabis, dein gallinas villaticas quæras variarum plumarum, ut phasianum fœminam mentiri possis, & cum eo inducas, ut veris tempore cum gallinis coeat, & oua habebis nigris punctis vndique maculata, & longè maiora, speciosioraque. Vbi oua exclusa sunt, educantur polenta, ex illius triangularis frumenti genere, quod vulgo *stetrucum* vocant, & apij folijs minutatim incisis, his enim maximè delectatur, & ad incrementa proficiunt. Fit etiam

ex gallina, & columbo commistus pullus.

Sit columba iuuenis, tunc enim temporis seruet in eo ardor coeundi, & feminis superfluitas, senex enim coire non potest: omni enim tempore coeunt columbæ, & fœ. aut æstate, & hyeme. Erant nobis domi columbus cœlebs,

œcelebs, & gallina vidua, columbus satis amplo corpore, & salax, gallina parua, siue nana: vna versabantur: vnde tempore veris columbus gallinam superuenit, quæ suo tempore oua dedit, & ab eo incubata, exclusa sunt, pullosque ex utroque mistos nobis dedit, ab utroque progenitore retinens effigiem. Magnitudo corporis, capitæ forma & rostri erat columbi, pedes gallinæ, pluma quam albissima, & crispa, pedes pennæ operati, atque ut columbus pipiebat, qui maximi nobis fuit oblectamenti, & iucunditatis, quiq; non alibi, quam cubili, aut mulierum sinu quiescebat. Sed videtur

gallopauus ex gallo & pauone compositus.

Gallopauum dico, siue indicam gallinam, qui videtur ex gallo, & pauone compositus, & si potius pauonis, quam gallinæ constet forma. Habet pauonis magnitudinem & corpus gallinæ cristam, & submentum, habet cum pauonibus communem vocem, eandem explicationem, colorumq; varietatem: carnis sapor ex utroque compositus, ob id non dissimilis admodum mistio utriusque generis. Sed quum simul domesticatae essent, gallopauus foemina, & pauo masculus, nata sunt oua fecunda, ex quibus pulli omnium pulcherrimi exclusi sunt, pennas habentes nigridissimo colore fulgentes, qui cum pauonibus denudè se commiscentes, totus ferè pauoninus fuit partus. Idem de alijs poteris excogitare.

Quomodo variarum proprietatum accipitres generabis. CAP. XV.

ACCIPITRUM aliquas adducemus mixtiones, quarum exemplo in alijs auibus ex te ipso poteris imaginari: aliqua vitia in eis emendabimus, nouosque habitus inducemus ex varijs progenitoribus. Primo quomodo generetur auis

Theocronus ex accipitre, & aquila.

Accipitres ad libidinem sunt inflammatisissimi, & etiam specie diuersi inter se coire putantur, ex Aristotele: coeunt cum aquilis, & spurias aquilas gignunt. Aquilæ & luxuriosissimæ sunt: & si aliorum animalium non semper maribus obediunt foeminae ad coitum, aquilæ co-

tum nunquã recusant: nam & ter decies quamuis initã sint, si mares præterea eas appetant, etiã parent. Notos accipitres vocat Ælianus in genere aquilarũ. *θεοκρότης*, avis nota nominatur ab Oppiano in Ixeuticis, ex accipitre patre & matre aquila progenita. Genus est accipitris in libidinem profusum, vt verno tempore omni robore amisso minimarum etiam auicularum moribus obnoxium, ita estate adulta, viribus recuperatis de auiculis se vlciscitur, & quascunq; affectus fuerit, deuorat. Si aquilæ foeminæ vocem audierit, aduolat, & cum illa miscetur, sed ipsa oua, quæ ignobilitate ante conceperat, ne incubare quidem dignatur, & vt mares aquilas lateat, procul ab eis auolat, nam illi, quum adulterio corruptam senserint, omnino vlciscuntur, & abigunt. Has nunc *marinas aquilas* vocat vulgus. Est quoque

accipitris cum falcone, asture, & niso commissio.

Nec solum falcones inter se permiscuntur, sed cum falconibus, asturibus nisis, & aquilarũ generibus, & cum alijs rapacium auium speciebus diuersis coitu se permiscunt, vnde variæ accipitrum species peroriuntur. Præterea cum falconibus peregrinis, eo quod peregrini à parentibus statim expelluntur, & frequenter separantur, propter prædam & iram, & quum suæ speciei coniuges non inuenerint, ad speciem alteram, quam sibi simillimam inuenerint, libidinis tempore se cõuertunt: vnde qui ex nobilibus parentibus orti sunt, facilius auentuantur, quam qui ex ignobilibus. Nec dispari modo

ex varijs aquilis haliaeti, ossifragi, & vultures nascuntur.

Plinius de haliaeto loquens ait. Haliaeti suum genus non habent, sed è diuerso aquilarum coitu nascuntur, id quidem quod ex ijs natum est, in ossifragis genus habet, è quibus vultures progenerantur minores, & ex eo magni, qui omnino non generant: quod ex Aristotele excepit libro de Mirabilibus. Oppianus spurium esse dicit foetum terrestrium aquilarum, ideoque à parentis nidis expelli, deinde per quasdam alias alites educatum, neglecta terra, maritimum cibum amplecti,

De piscium commistione. CAP. XVI.

SI diuersa piscium genera inter se commisceantur, difficile homini innotescere posset, quum pisces sub aquis uiuant: nec eorum actiones possunt obseruari, & præcipuè, quæ contra Naturæ normam eueniunt. Sed si quæ supra diximus, consideraues, facile fies compos, scilicet qui luxuriosissimi sint, tēpus gestationis equum habeant, magnitudinem & reliqua. Præterea dicit Aristoteles libro animalium. Diuersorum piscium semina non commiscuntur, pisciumque genera diuersa coire a nemine visum est, exceptis

Squatina & raiæ, quæ rhinobaton gignunt.

Ab utroque enim nomen *pybæatis*. A quo Plinius. Piscium diuersa genera non coeunt præter squatinam & raiam, ex quibus nascitur priore parte raiæ similis, & nomen ex utroque compositum apud Græcos trahit. Præter hæc nihil vsquam alibi de rhinobato legitur, aut acceptum habetur. Theodorus Gaza rhinobaton squatinoraiam vertit, & si ab aliquibus id negetur reperiri, nobis visus est diligentia Simonis Porti Philosophi Neapolitani doctissimi, qui adhuc adseruatur depictus, ac Neapolitano sicco reperitur.

Quomodo noui, & prodigiosi partus producantur.

CAP. XVII.

PRODIGIOSI partus, aut mōstra, aut abortus producantur ex animalibus, ex superioribus modis, seminum mistionibus, aut imaginatione, vel alijs causis. De imaginatione posterius loquemur. Nunc rationes audiamus nostrorum maiorum, ex quibus prodigiosi, & monstruosi partus producantur: vt his consideratis, ex se modos prodigiosos fœtus in lucem producendi ingeniosus excogitare possit. Democritus, vt Aristoteles inquit, ex plurium commistione seminum, quum hoc ante, illud postea iactatum uteri partes subingrediantur, & simul confunduntur, dissidentique membris, vt biceps homo, & multimembra gignuntur animalia. Ob id autem, quæ frequentioris sunt coitus, frequen-

rius eiusmodi partus proferunt. Empedocles autem responsa omnia præoccupando verum concepisse visus est. Ipse enim ob seminis redundantiam, aut defectum, aut ob principium motus, aut in plura distributionem, aut si aberrarit, monstruosa ait animalia gigni. Straton autem ab adiectione, ablatione, transpositione, aut sufflatione euenire tradit. At Medici quidam id vuluæ ascripserunt, quæ sæpè flatu imbuta, subuertatur. Aristoteles: multiparis animalibus, atque etiam magis multiformis sæpius accidit monstra parere: nam quum alioquin ferè imperfectos edant, faciliùs ad monstrificam partitionem delabuntur, & in ijs potissimum etiam, quæ metachœra appellantur, consistunt, quæ aliquatenus monstrifica labe affecta sunt: nam deesse, aut superesse quicquam monstruosum, & præter naturam est. In Problematum verò libro. Paruæ quadrupedes monstra pariunt, homo autem, grandesq; animantes omnes ininus, vt equi, & asini. Quia paruæ, vt canes, sues, capræ, & oues longè sunt fœcundiores, quam grandes; illarum enim aliæ omnino singulos pariunt, aliæ magna ex parte plures. Monstra autem tunc confici solent, cum multa femina inter se cohærescunt, confundunturq; vel quum prodeunt ex mare, vel quum se in scemina permisceant. Vnde aues etiam monstra edere possunt: oua nanque pariunt vitello geminato, monstra autem ex geminatis illis consistunt, quorum vitelli nulla interiecta membrana distinguuntur. Natura sagax in animalium efformatione, membra primùm effingit, quæ in corpore principatum obtinent, postea ex impendente materia, nunc parcius, nunc profusus operatur, & se sibi suggerit, sic defectu coercita, vel redundantia superata, ab incepto impeditur opere, vnde partus producit monstrifica labe affectos, vt in arte sæpius perspicitur, nunc mutilata, vt claudos monoculos, nunc superflua, vt hermophroditos, quaternis oculis, totidè brachijs, totidèmq; pedibus, sic quæ fortuito, vel arte ordinantur, adiuuat ipsa, & inchoatis dat finem. Tu autem qui cupidus arte quadam monstra in lucem prodire desideras, vt exemplis condiscas, multa horum tradamus principia, cogitato,

tato, & incipito, quæ consequi possibile fuerint: subscribet enim Natura votis, opereq; delectaberis, eaque euenient, quæ nunquam putaueras, ansamq; præbent conficiendi, quæ potius admirandi, quam profani sunt operis. Generantur autem

monstra in homine.

Vel per inordinatos coitus, vt dilabatur semen in non debita loca, vel si duo hæserint in vtero foetus, præ loci angustia, vel si pelliculæ aliæ mediastinæ, quæ in mulierum adsunt vtero, corrupte fuerint, quemadmodum in ramos arborum cohærentia nimium mala vniuntur. Scribit Plinius C. Lelio, & L. Domitio Coss. bicipitem puellam natam, quadrimanum, & duplici natura, & paulo ante, natum partum ex ancilla quadrupedem, & quadrimanum, quatuor oculos habentem, & totidem aures, geminamque naturam. Philostratus in vita Apollonij in Sicilia natum esse bicipitem puerum dicit. Neapoli vidi viuum puerum, ex cuius pectore alius puer foras exibat integer, retento solum in pectore prioris capite, cohærebantq; simul in ventre, multos præterea vidi quadrimanos, & quadrupedes, se digitos in manibus, pedibusve, varijsq; formis, quod longum esset recensere. Eodem modo

Monstra in beluis

eueniunt. Diximus monstra in multifidis, & multiparis gigni sæpius. Quadricornem ceruum Nicocreon Cyprius habuit, Ælianus bouem quinque pedibus præditum vidit, pedem is in armis, appensum habebat, cum ad ingrediendum adiuuantem, tum absolutè factum. Lilius narrat Sinuessæ Aruncæ natum agnum bicipitem, & Apolis alterum quinque pedibus præditum, & catum tribus pedibus. Rhafes tricipitem canem vidisse. Sunt & alia quæ piget referre. Sed faciliori modo

Monstra in auibus

produci videntur, tum quia salaciores sunt, tum quia oua simul multa in vtero gerunt, vt facilius oua cohære simul possint, & aues natura fecundæ duobus uolentibus prædita oua producere solent. Ob id Columella, &

Leontinus Græcus iubent domunculas & nidos purgare, imo etiam ipsas gallinas sulphure, bitumine, & tedis, & furri laminam aliquam, aut clauorum capita, & lauri ramulos nidis imponunt. Hæc enim aduersus prodigiosos, & monstrosos partus auxiliaria pharmaca esse putantur. Et Columella: Plurimi etiam infra cubilium stramenta graminis aliquid, & ramulos lauri, nec minus allij capita cum clavis ferreis subiiciunt, quæ cuncta remedia creduntur esse aduersus tonitrua, quibus vitiantur oua, pulliq; semiformes interimuntur ante, quam toti partibus suis cõsumantur. Ælianus ex Apione refert, Ocneo in Meridie regnante, bicipitem gruem apparuisse, atque sub alio Rege quadricipitem auem visam fuisse. Docemus

*Pullus gallinaceus quaternis alis vt enascatur
quaternisq; pedibus.*

Quod ex Aristotele habemus. In ouis geminos vitellos pariunt sæpius sæcundæ gallinæ: cohærent enim conceptus, quoniam in propinquo alter alteri est, quomodo interdum fructus arborum complures, quod si vitelli distinguuntur membrana, gemini pulli discreti sine vlla superuacua parte generantur: sed si vitelli continuantur, nec vlla interiecta membrana determinantur, pulli ex ijs monstrifici generantur. Qua perfectioribus sæcundioribus gallinis quæritur, quæ etiam ex magnitudine cognoscitur, patentq; intuentibus Soli exponendo, exuberante iam materia producta, vel ex plurimum seminum cõmistu, sic debito tempore incubationis, pedibus, alisq; quaternis excluduntur: curabis vt diligenter educantur. Aliquando & trilecitha reperiuntur oua, & si frequentius dilecitha, quæ si haberentur, & senis alis, senisq; pedibus pulli nasceretur, & mirabilius esse. Anas quadrupes visa est parua, lato rostro, tenui, & priore parte nigra, extrema flaua, capite nigro, oculis cinereis, nigro circulo collum ambiente, nigris alis, tergo, & cauda, pedibus flauis, & inter se non procul distantibus, quæ Torge asseruatur: Non dubito quin eodem modo, quo gallinæ, genita fuerit. Sic etiam scribunt columbanam

bam tetrapodē visam. Eiusmodi monstra in pullis animi gratia sæpius domi exclusimus. Sic etiam eueniunt

Serpentes pluribus capitibus caudisq.

Scribit Aristoteles serpentes pluribus capitibus præditos nasci posse eodem modo. Hydram Lerneam, Herculis certamen, decantant Poetæ, & veteres fabularum opifices, quam non nisi ex his monstris ortam esse nemo est qui dubitet hanc fictionem. Visa est Neapoli, dum hæc scriberem, biceps vipera, & viua, quæ vtrunq; caput mouebat & trifurcas linguas. Vidi multas laceratas binas, ternasve caudas habentes, quas vulgus insulsissimè ludo fauorabiles dicit, nec alio modo natas possibile est esse, nisi ex dilecithis ouis.

Monstrorū partus quomodo aliter gigni possint.

C A P. XVIII.

POSSUMVS iam editos partus ad libitum monstruosos effingere, & alio, quàm supra diximus modo: nam uti fructus inerecentes ad varias formas producimus, ut cotonea ad humani capitis similitudinem, cucumeres in anguis formā, typos ipsis adolescentibus accommodando, sic & in foetibus animalium euenire potest: Modumq; præcise ostendit Hippocrates libro de aere, aquis, & locis, & quomodo id faciant, qui phasim accollunt, capita omnes iusto longiora habentes, quum nulla alia gens sit, quæ similia capita habeat. A principio quidem consuetudo fuit in causā, ut eiusmodi capita haberent: nunc autem natura ipsa cum consuetudine conspirauit, siquidem generosissimum apud eos putatur caput habere quam maxime longum: consuetudinis autem hoc initium fuit. Quum recens natus est infans, caput eius adhuc tenerum, ac molle existens, quam celerime constringunt manibus, coaptantesque cogunt in longitudinem augeri, quin & vinculis connectunt, ac apris instrumentis colligant, quo rotunditas capitis prohibeatur, ac longitudo augeatur, ea cōsuetudo tantum effecit, ut eiusmodi natura capitū existeret: Temporis vero progressu Natura quoque tales produxit, ve non esset necesse consuetudine priore cogere. Quum

enim semen genitale ab omnib. corporis partibus procedat, à sanis quidem sanum, à morbidis morbosum, fiatq; vt ex caluis calui gignantur, & ex cæsis cæsi, & vt plurimum distortus distortum generet, eademq; ratio sit circa reliquas formas, quid prohiberet, vt nō ex macrocephalis macrocephali gignerentur? nunc autē non nascuntur ita magnis capitibus, quum cōsuetudo non amplius daret per hominum incuriam, intercepta. Sic si volumus nos canem bipedem generare, vt circumferri videmus. Quum adhuc teneri sunt, obruncandi pedes, ac diligenter medendi, vt sanentur, eos pedibus, truncos coire curabimus cum alijs canibus bipedibus, & si qui nascuntur, non bipedes fuerint, & nos illos pedibus priuabimus, tantisper id faciendo, quousq; ex se natura bipedes producat canes. Sic & simos nasos, & acutos obstetrices infantibus emendant, dum teneri sunt, eos sapius accommodando.

De vi miræ imaginationis, & quomodo varij factus gigni possint. CAP. XIX.

PLUTARCHVS in Philosophorū placitis ait, Empedoclem visu sub conceptum infantem formati, etenim mulieres, simulacra sapiusculæ, statuasq; in delicij habuisse, similesq; ijs partus enixas. Hippocrates mulieris famam honestando, quæ filios à genitoribus satis dissimiles genuerat, rationem exegit è pictura, quæ suo cubiculo inerat. Quintilianus eadem ratione mulierem defendit, quæ alba æthiopem pepererat, ab omnibus mancipij filium putatum. Narrat Damascenus puellam hirsutum puerum generasse, & eiusmodi rationem inquirens, imaginē diui Ioannis, in eius cubuli prospectu hirsutam repperit. Heliodorus suæ pulcherrimæ historiæ initium capit, quod Æthiopiæ Regis coniux Charicleam albam genuisset, quum in eius domicilio, vbi cum rege concumbebat, Andromedæ fabula depicta esset. Alias legimus cornutos filios peperisse, quod Actæonis fabulam in congressibus veneris contemplassent. Videntur passim puerorum labra bifida, quod matres dum vterum gestarunt, leporem aspererint.

ixerint. Magnus est animi affectus, vel vis imaginatio-
nis: maximus vero dum sui in excessum fertur, vt id af-
sequi imaginatione minimè queat. Gerentes vterum
mulieres, quando vehementissimè cupiunt, vehemen-
terq; excogitant, spiritus immutant interiores, & in his
excogitatae rei pinguntur imagines, ij sanguinem mo-
uent, vnde in mollissima foetus materia rei imaginem
exprimunt; sic partus in perpetuum maculis, varijs que
notis inficiunt, nisi desiderio refricato quiescant. Ideo
rerum exploratores non impunè exquisiuerunt, ita signa-
ri, vt cogitat anima, & maximè in præcipuis actioni-
bus, vt in maris congressu, spermatis eiectione, & alijs:
ideo homini quum insit cogitationum velocitas, ani-
miq; celeritas, & ingenij varietas, multiformes impri-
mit notas, plures idcirco in homine, quam in cæteris a-
nimalibus differentia: alijs enim quum immobiles
sint animi, singulis in suo genere similia procreandi da-
tur facultas. Hanc animi vim, & cogitationis rectè no-
uit iacob, vti sacrae testantur literæ. Nam

pecudes discolors generare

querens; id effecit, quod imitari omnes iubeo, qui idem
facere concupiscunt. Ipse virgulta, ac perticas populne-
as, amygdalinas, quæ ve facile corticibus spoliari pos-
sent, edolatas, corticibus interceptas, circulis redimitas,
& sinuatas, vt colubros albo, nigrove interstinctas co-
lore, in canalibus iuxta aquas, in pascuis, & præsepibus
fixit, vbi grex ouilli pecoris stabulabantur, vt coitum
ineundo, & oculos circumlustrando, nil nisi virgas aspi-
cerent, vt quos darent foetus, diuersè colorati, & passim
candida vellera pullis infuscarentur maculis, non inu-
cundum visu. Hos in lucem editos, separatis omnibus,
qui maculosi non essent, in conspectum ouium matri-
cum sub conceptum agebat, vnde illæ similiter, quos
ante se conspexissent, maculosos edebant foetus. Idem
de lanigeris omnibus animalibus. Sed si vniuersum pe-
cus, vel

equi si vis varij nascantur.

Præualet hoc in equis, idque plurimum obseruant, qui

eiusmodi curam habent, & ad coitum equas admittunt, ut equilia, ubi coitum explent, tapetibus & varijs pannis depictis coloribus exornant, unde discolores equos, scutulatos, spadices, diuerseque coloratos efficiunt. Docet quoque Absyrus. Equam colore aliquo cõtegas, qualem futuram pullationem vis referre, siquidem qualem vestita colorem ipsi mentiuntur, in talem enata progenies degenerabit, nam cõscendens equus in coitu, colorum spectaculo detineretur, quod oculis obuersabitur, & talem dabit fœturam, ut tergoris diuersitas maculis euariet, totidemque visuntur colores, quot in exemplo fuerit, plurimumque emaculato blandiuntur colore. Oppianus de eadem re lib. i. de Venatione:

*Inq. Spero matris pullos variare colores
 Possunt, humana quanta est solertia mentis.
 Qualis exoptant speciosos corpore pullos
 Efficere, & tumida quando gestatur in aluo,
 Saucia dum mater violento flagrat amore,
 Et formosus eam praesto admissarius ardet,
 Magnanimum siquidem discriminat ante maritum,
 Et tergum varijs pigmentis tingit equizo.
 In thalamos tandem, adducunt splendore superbum,
 Sic formosus equus praesto connubia cernens,
 Spumat, adhinnit equus, flagratque per ossa cupido
 Dum sponsa bibit ardentis inuitus amores,
 In Venerem tandem mittunt, & vincula soluant,
 Tum mater gignit maculosum corpore pullum,
 Concipiens oculis obiectos mille colores.*

Vt pauones albi fiant.

Erant olim Coloniae pauones albi tam rari, ut tanquam rem raram admirarentur, postea vero frequentiores ibi facti sunt à mercatoribus, à Noruegia; nam quum speculaculi causa nigri, vel varij pauones in regionem istam inuecti essent, omnes albi effecti sunt: quippe quum mares in ipso aere oua incubarent, niuosa illa in ortuum iuga perpetuo ob oculos viderent, ex ouis iam animatis albos pullos excluderunt. Idem de omnibus auibus suademus faciendum. Nam auitaria, vel caueas, quibus concluduntur, eorumque cubilia tectorio inalbantur opere,

opere, vel albis linteis, & velaminibus protegantur, vel exiguis cancellis præpediantur, quo minus ijs locis fugiant, quum enim coitum ineunt, excubant, oua q; fouent, sic albicantem dabunt sobolem. Si vis

Columba depicta nascantur.

Modo vteris, qui ab Oppiano docetur. Tempore quo vxores oscula maritis miscunt, & Veneris desiderio mouentur, columbarius pulcherrimas varias, præsertim purpureas vestes in cõspectum earum exponat, quibus illæ delectatæ, pullos etiam eiusdem coloris edunt.

Hac eadem peragit, nouit quoq; callidus auceps,

Cui volucres cura sunt, & letalis arundo,

Atq; columbarum pullos hac arte figurant.

Stragula flammeolis oculis, rubrosq; tapetes,

Et vestes ostro perfusas: hinc auceps,

Sicq; oculos pascens animos eludit amantes,

Et pullos edit rubeo discrimine misto.

Canes villosi vt nascantur.

Cupientes mulieres, loca vbi iacent, coetint, & versantur canes illi, è pecudum velleribus, & pellibus cubilia sternant, ita præ oculis semper habendo, filios iubatos, vti leones ferunt. Id casu accidisse audiuius, quod iacens quotidie catella in mollibus arietis velleribus, filios, qui postea concepti sunt, iubatos produxit.

Sues & pecora alba producere

volentes bubulci, & subulci, cubilia, & stabula equorum capitibus solo & cõpluuijs exalbificatis construxerunt, & exornarunt, & inde nati sues, & pecora alba fuerunt.

Vt mulieres pulchros pariant filios. CAP. XX.

EX his quæ diximus facile quisq; poterit hæc eadem in humanum genus traducendo, pulchros filios producere. Imò hæc quæ dicimus casu euenisse tradunt scriptores, vnde memoriæ mandandum iudico; & quod maxime salutare remur esse: vt in magnatum cubilibus, & prospectu, Cupidinis, Adonidis, & Ganti-

medis imagines propendeant, vel materia parentur solida: vnde Venerem exercentes, vxores animo eas versent, imò fortissima imaginatione animus rapiatur, & grauidæ diutius eas cõtemplentur, sic partus inde conceptus eam formam imitabitur; quam ipsæ coeuntes, & vtero gerentes mente conceperint. Nec parum id profuturum scio. Quum id sæpius præcepissem, audiuit quædam mulier pulchros filios parere percipians, statimq; candidum, marmoreum puerum, beneq; formatum ante oculos sibi proposuit, talis enim forma puerum exoptabat, coeundo, & vterum gerendo, quam sæpissime animo eum volutabat, enatumq; postea factum ostendit mater obesulum, nec à marmoreo simulachro dissimilem, sed ita pallentem, vt verum imitaretur marmor, & veritatis experientia patuit. Alique artificio laudatæ sunt, successusq; fauit. Oppianus de eare:

*Ipsa solent etiam sepe usurpare Lacenas,
Dum uxores ternunt vtero catulire tumentem,
Eximia pictas tabulas, & splendida ponunt,
Quiq; hominum genera effulserunt inter ephobos,
Nireæ, Narcissum, bellantemq; Hyacinthum,
Atq; adolescentes facie, membrisq; decoros,
Egregiosq; Deos, qualis Tymbreus Apollo
Conspicua lauro redimitus, qualis & Euan,
Cingens pampineo fusos diademate crines.
Dum tabulas lustrant oculus, formasq; venustas,
Attonita pariunt formosos ore Lacena.*

Quomodo mares, vel foemina gigni possint.

C A P. XXI.

EMPEDOCLES mares, aut foeminas pro caliditate, frigiditateq; gigni dixit, indeq; esse quod prohibent primos olim mares ad exortum, & Meridiem terra enatos, foeminas verò ad Septentrionem. Parmenides vice versa ad Septentrionem mares enatos, quippe qui spissitudinis plus habeant, contraque ad Meridiem foeminas, vtpote solutiores. Hippanax prout coibile, validumq; fuerit semē, fluxum ve, aut languidum, mares aut foeminas gigni. Anaxagoras, Parmenides quod

à dex-

à dextris corporis partibus migrarit, in dextras quoque
 vuluę partes manere, itemq; quod à sinistris, in sinistras
 quoque. Quod si eiusmodi delapsus vice versa euaserit,
 fœminas gigni. Leucippus partuum immutatione, per
 quam mas colem, fœmina vuluam habet. Haftenus
 Leucippus. Democritus promiscuas partes ab utroque
 contigerit, cumque peculiaris, pro alterutrius præua-
 lentia gigni. Hipponax si quidem genitale semen præ-
 ualuerit, matrem gigni, si alimentum fœminam. Me-
 dici tamē omnes dixerunt, dextrū latus calidissimum,
 vnde si mulier dextro latere emissum semen retinuerit,
 matrem concipiet, in sinistro verò fœminā, idq; in ani-
 malibus multiparis videre possibile esse: nam si præ-
 gnantem suam aperueris, in dextro latere mares, in si-
 nistro fœminas reperiri: ideo præcipiunt mulieribus
 post receptum semen in dextrum latus cubare. Vnde
 arietis dextro teste prælegato, fœminas tantum gigni.
 Plinius scripsit. Taurus ubi iuuenam superuenit, cer-
 tis signis comprehendere licet quem sexum generaue-
 rit: quoniam si parte dextra defiliuit, marem seminasse
 manifestum est, si læua fœminam. Quamobrem Ægy-
 ptij mulierem, quæ filiam pepererit, significaturū tau-
 rum pingunt sinistrorsum respiciētem, si filiūm, tau-
 rum qui se vertat dextrorsum. Cæterum si desideras id,
 quod orietur, sit masculus, quo tempore coeundum est,
 vinculo sinistrum testem excipito, si autem fœminam
 dextrum similiter deligato. ex Columella, Africano, &
 Didymo. Sed quia in magnis gregibus operosum est,
 tentemus id alio modo. Aquilonis flatu mares conci-
 piuntur, Austro fœminæ, ex Plinio: Vis tanta est aqui-
 lonaris, vt vel ea, quę non nisi fœminas pariant, immu-
 tet ad prolis masculæ procreationem. Spectare ad A-
 quilonem oportet, quum coeunt fœminæ. Quæ mane-
 iniri solent, marem, si fero diei admiseris, non pariun-
 tur. Aristoteles vir callidissimus Naturæ rerum, præci-
 pit admissuræ tempore obseruare siccis diebus halitus
 septentrionales, vt contra ventum gregem pascamus,
 & cum spectans admittatur pecus, vt si fœminæ gene-
 randæ sint, austrinos flatus captare, vt eadem ratione

matrices ineantur. Idem Columella, & Ælianus. In Africum ventum à coitu quum se pecus circumegerit, foeminas concepturas esse scito, Ælianus, Plinius, Africanus & Didymus. Mares etiam & foeminae generantur vitum aquarum, tum admiffariorum: nam & aque faciunt, vt foeminae, maresve concipiantur. Non procul à Panensium ciuitate fluuius est Milichus, & post illum alius, nomine Charadius, ex hoc pecora tempore veris bibentia, vt plurimum mares parere aiunt: quam ob causam pastores in diuersam à flumine partem ea abigunt. Pausanias in Achaicis.

De varijs animalium experientijs. CAP. XXII.

SUPERVNT quaedam animalium experimenta, non iniucunda, nec spernenda, quæ ne alibi querantur, huc afferenda duximus. Et primò

Quomodo alba macula equis inducantur.

In equorum cosmetica tractatur, quid faciendum si tibi pilos albos desideras in equis. Solent enim manganes falsas maculas in equis inducere, scilicet fronte, crure sinistro, vel manu dextera, vt eos fallant, qui ex horum signorum indicatione, equi mores præfagiunt. Quod casus ostendit: nam vbi in equorum corpore pelliculis casu aliquo deglubitur, nascuntur illico cani pilis. Sed qui data opera volunt ibi albos nasci, de rasis pilis lauciant pellem, & renascuntur albi. At Oppianus igitur id operatur.

*Illis in circos pellis discreta rotundos,
Pantheræ maculis inter nigrantibus albet,
Sic primum, teneros solers effingit equizo,
Dum ferro candente pilos eductus adurit.
Contra verò si libuerit*

Pili concolores cicatricum areis nascantur equis
Hoc modo id fieri docet Tiberius. Pinfiti hordei sextarios duos subigito, & adiecta nitri spuma, exiguoq; sale panes formato, dein in furnum dimittito, donec in carbones redigantur, postremò tulos, tritosq; permulto oleo vlcerum cicatricibus oblinito, & hoc diebus viginti

ginti facio. Sed cur cicatricibus equorum inspersus hordei pulvis faciat, ut pili non albi, sed cæteris unicolores reddantur, rationem reddere conatur Aphrodisiensis, quod vim discutiendi hordeum, purgandiq; obtinens, detergit, atque absument excrementum pituitæ, atque materiam omnem vitiosam, quam vlcus per membri infirmitatem collegerat, Nec omittam ludicrum experimentum, ut

Boues falsam pinguedinis speciem repræsentent.

Si in seniores boues crure inciso spiritum adigas, deinde præbeas pabulum, pingues reddes. Possimus & potu pecorum vellera vario colore tingere.

Ælianus. Confluentem candidi coloris efficientem Crathis fluuius emittit: nam ouillum & bubulum pecus, & omnis grex quadrupes, sicut Theophrastus ait, ex eo bibens, de nigro, rufove fit albus. Boues in Eubœa omnes ferè albi nascuntur. Ad diuersam portionem colorum mutationem oues faciunt, quod quidem ipsum ex vi, & natura annium vltu eis euenire, eo omni tempore, quum ineuntur solent. Itaque ex albis commutatio in nigras fit, contraque ex nigris in albas conuertuntur, hæc autem tum ad Antandrum amnem accidunt, tum ad Thraciæ fluuium. Ad Troiam Scamander ex aqua sua, potantes oues fuluas efficit. Possimus ex corporum signis

futuros pullorum colores cognoscere.

Ad mularum maximè partus aurium, referre in his & palpebrarum pilos aiunt, quamuis enim unicolor reliquo corpore, totidem tamen colores, quot ibi fuere reddere. Columella, candidi nigrive ouium efficiuntur foetus, si sub lingua arietis venæ nigræ, aut candidæ habentur: cuius enim coloris sunt venæ, eiusdem & vellus, variatum enim si plures venarum colores sunt, ex Aristotele, Democrito & Didymo. Quomodo verò possumus

Pullum gallinaceum marem an fœminam futurum, ex ouo cognoscere.

Docemur ex Aristotele, si ouum erit rotundum, marem ex-

cludet, ſin oblongum, ſceminam; ratio quod in rotundis calor ſimul collectus eſt.

Vt auis associetur tecum.

Nunc picæ cum quodam amico ſocietatem narrabimus, qui hoc artificio picam in ſuam ſeruitutem, ne dicam familiaritatem coegerit, vt non ſolum ad quotidianas neceſſitates ad eum aduolaret, ſed ne diu, noctuq; ab eo diſcederet. Artificium tale fuit. Dum adhuc in nido implumis eſſet, inferiorem roſtri partē ad fauces vſq; detruncavit, vt miſella non niſi manuum auxilio cibo veſci poſſet. Vnde ipſe quotidie ſuis manibus cibum ſubministraret. Ipſa ad prandium, & cœnam ſupra menſam aduolabat, & garrula loquacitate amicum deliniebat, vt nil indiſtum, inimitatumq; in domo relinqueret, & non ſolum voces, ſed humanas actiones imitabatur: adultam domi liberam relinquebat, quæ vbilibet aduolabat, ſed cibi hora domi ſemper reuertebatur. Contingit amicum domum relinquere, vt longius quindecim dierum ſpatio itinere proficiſceretur. Ipſa ſemper comes fuit: nunc longius euolante, ac ſupramum inſidente, vſque donec ad eam perueniret, quæ ſuper pileum & humeros aduolabat, lætitia & gaudio exiliens: nunc retro aduolans, vbi longius ipſe proceſſiſſet, ad eum accurrebat, noctu ſecum ſemper cubabat, & adhuc vſq; ſuo fruitur conſortio.

Sed de vniuerſa animalium transformatione ſatis dicta ſunt.